

Реформа на Сумщині **ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ**

Роздаткові матеріали Сумського Центру розвитку місцевого самоврядування www.decentralization.gov.ua

Перші п'ять Стратегій розвитку ОТГ
у Сумській області

Проект "Великі Суми" залишається
пріоритетом

vol.9
2018
січень

УКРАЇНА ПІСЛЯ 27 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

залишається "сонячним" проектом.
Таким божим проектом як і кожна людина

РОЗШИРЕННЯ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ГРОМАДЯН ТА ГРОМАД УКРАЇНИ

Програма «U-LEAD з Європою» сприяє створенню багаторівневої системи управління, яка є прозорою, підзвітною та реагує на потреби населення України

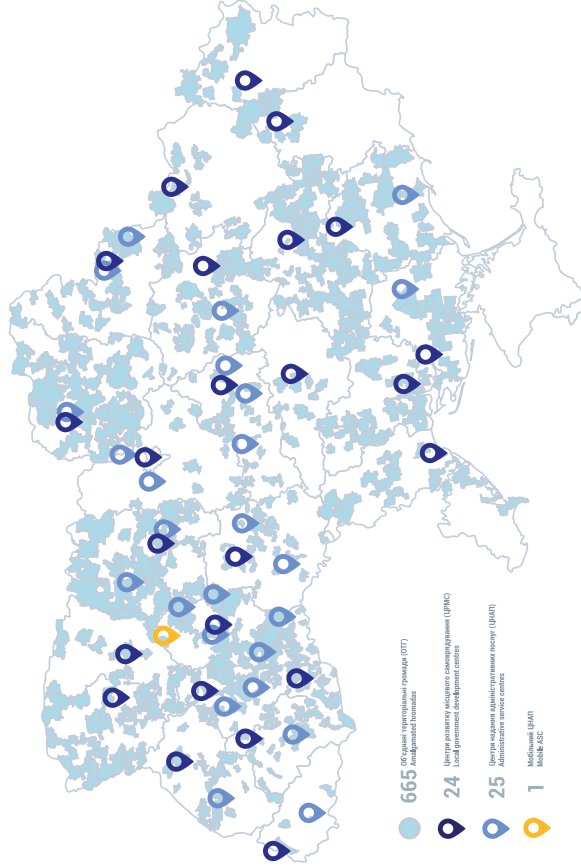
ПАРТНЕР: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон)
ЗА ПІДТРИМКИ: Європейського Союзу та його країн-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції
ПРИВАЛІСТЬ, БЮДЖЕТ: 2016-2020 роки, 102 мільйони євро

ПОТОЧНИЙ СТАТУС РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація влади в Україні розпочалася із затвердження Концепції реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади відповідно до розпорядження Уряду № 333-р від 1 квітня 2014 року.

- 3247 громад (1501 у 2017 році) об'єдналися у 692 об'єднані територіальні громади (ОТГ)
- Із 692 ОТГ 665 вже обрали органи управління (станом на 25 грудня 2017 року), тоді як 27 ОТГ ще чекають на проведення виборів
- Загальна кількість мешканців ОТГ становить 6 мільйонів осіб (14,2% населення України)
- Середня кількість жителів ОТГ становить 8760 осіб (більше 5000, необхідних для спроможної ОТГ)

Щоб реформа децентралізації та регіональної політики стала повноцінною, необхідні подальші законодавчі кроки, які підтримує донорська спільнота. Їх успішне запровадження дозволить прискорити та консолидувати поточні процеси, а також зробити реформу децентралізації ще успішнішою.

ВНЕСОК U-LEAD

СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ ТА ЕКСПЕРТНОГО ПУЛУ

«U-LEAD з Європою» працює в усіх 24 областях України. За підтримки U-LEAD були створені Центри розвитку місцевого самоврядування у всіх областях, у тому числі уразливих Донецькій та Луганській на сході України.

Кожен із 24 ЦРМС має постійний штат працівників та до шести довгострокових експертів у галузях фінансів, децентралізації, регіонального розвитку, комунікацій, муніципальних послуг та просторового планування.

В цілому U-LEAD розбудувала потужну мережу довго- та короткострокових експертів, які також опікуються ре-

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС РЕФОРМ (ЦОР)

Центральний офіс реформ є результатом спільних зусиль Мінрегіону та донорської спільноти у сприянні впровадженню реформи децентралізації. ЦОР створений як основний інститут надання стратегічних та політичних консультацій, а також технічної підтримки Центрам розвитку місцевого самоврядування. ЦОР є ключовим у забезпеченні стратегічної спрямованості впровадження реформи через передачу перспектив та

політичних намірів Мінрегіону та українських галузевих міністерств до U-LEAD та інших донорських програм.

U-LEAD має на меті прискорити розбудову ЦОР та розташування секторальних координаторів, щоб забезпечити проведення усієї програмної діяльності відповідно до стратегічних пріоритетів України.

ЗАПУСК ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

П'ятнадцять центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) було відкрито в 2017 році та ще 11 ЦНАПів буде відкрито на початку 2018 року із загальної кількості до 600 запланованих, які підтримуватиме U-LEAD.

Перший в Україні мобільний центр надання адміністративних послуг був запроваджений з метою регулярного обслуговування мешканців віддалених міст та сіл за п'ятьма маршрутами, що охоплюють 20 населених пунк-

Перший в Україні мобільний ЦНАП був представлений 4 грудня 2017 року на II форумі об'єднаних територіальних громад, що відбувся за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» й за присутності Президента України Петра Порошенка, Голови Верховної Ради України Андрія Парубія, Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана та 900 запрошених учасників, переважно з ОТГ.

З нами ще може відбутися все. Все велике, і все погане

Реформа децентралізації, яку спочатку мало хто з політиків сприймав всерйоз, на диво вистояла і показує гарну динаміку

Олександр Хоруженко,
директор Сумського "Центру розвитку
місцевого самоврядування"

Унікальність реформи в тому, що вона експериментально впроваджується у правовій рамці – "добровільність". І в тому, що її недруги знаходяться у самій владі. Проти реформи часто виступають мери великих міст, аграрне лобі, народні депутати на своїх виборчих округах, голови райдержадміністрацій, а подекуди і голови облдержадміністрацій.

Однак, на початок 2018 року "рубикон" перейдено. І надалі з реформою децентралізації буде асоціюватися успіх – голів громад, експертів, окремих політиків і міжнародних партнерів-донорів.

Потрібно визнати, що реформа децентралізації методично і світоглядно підготовлена чи не найкраще з усіх запроваджених наразі реформістських ініціатив. Хоча і було допущено багато законодавчих помилок, скоріше за все ніхто не очікував, що вона зайде так далеко, а сьогодні *порядок денний* для її завершення можна зрозуміти тільки з політичної логіки дій основних політичних гравців. Навіть лідери парламентських груп і фракцій часто не розуміють коли і чим ця реформа має завершитись. Поки що ясно одне: нові місцеві вибори у жовтні 2020 року повинні відбутися на новій адміністративно-територіальній основі.

Залишаються і проблеми. Відсутній чіткий сценарій формування об'єднаних територіальних громад, і його альтернативи. Відсутні визначені часові рамки завершення процесу добровільного об'єднання. Величезна кількість потенційно не-

спроможних громад, або тих кому для подальшого розвитку не вистачає території і серйозна демографічна криза. Глибокі конфлікти між головами ОТГ і головами РДА у своїх районах.

Проблемою є те, що реформа якісно прокомунікована з населенням не була. Люди створювали об'єднані громади як своєрідні стартапи. Ризикували. На початку багато хто не розумів об'єму повноважень і відповідальності, які реформа на них покладе. Слабка методична підготовка консультантів, відсутність простих друкованих пояснювальних матеріалів, мало інформації на центральних телеканалах, особливо в 2015-2016 рр. Слабка реакція уряду і президента на відвертих саботажників і ворогів реформи у виконавчій вертикалі влади.

Проте варто відзначити, що реформа була широко проговорена в експертному середовищі. Це вилилось у досить сильний кістяк лобістів, які не дадуть нікому зробити відкат назад.

Найбільшою проблемою в комунікації реформи стала ситуація, коли в 2015 році уряд і парламент запустили унікальний об'єднавчий експеримент для українських громад, при цьому не провівши широку інформаційну кампанію про переваги і відповідальність цих громад після об'єднання. Ціна опору виявилася занадто високою, в багатьох областях найбільшими противниками стали саме районні державні адміністрації, які мали б реалізовувати урядовий план дій.

Іншою проблемою є відсутність "спікерів реформи", хто б пояснював суспільству кроки, які робить уряд і групи радників. Дивно, що за таких умов рівень довіри до децентралізації до сих пір залишається відносно високим, а сама ідея не дискредитована.

Просто подивіться як почали на очах відроджуватися деякі маленькі міста і селища. Навіть найменша децентралізація відразу перетворюється у якийсь неосяжний реальний комунальний добробут. Україна, якщо давати можливості, здатна відродитися як Німеччина років за 15 максимум. Дуже багато автошляхів за останній рік капітально відбудовано. Якщо так працювати, ми не впізнаємо рідну країну за кілька років.

Правда, все це може розсипатися як картковий будиночок. І я не маю простих рецептів виходу з наступних викликів.

Як тільки Путін утвердиться знову на посаді, росіяни **почнуть качати Україну**. Для них перспектива – це загострення ситуації в Україні. Для нас масштабне вторгнення було б виходом, швидшою стратегією, нам це вигідно. Бойові дії тоді були б перенесені і на їхню територію. РФ не може робити групові авіаудари, тому нам нічого боятися. Все що вони можуть – ми вже бачили. Вони діють у вузькому коридорі, хоча він нам і приносить масу неприємностей. Їхня агентура, медіа, втручання в міжнародні справи – приносять нам неприємності. Наша влада програє як планувальники, як стратеги, часто не контролюючи навіть свою територію. В прямому протистоянні вони нас не переможуть, але в іншому – у них прекрасна школа й інструменти. У нас же немає стратегії по відношенню до Росії. Немає української політики по відношенню до Росії як результату консенсусу. Тому що стратегія – це вироблення позиції, план і його реалізація.

Наші військові союзники – Британська співдружність і США. **Східна Європа себе усвідомила, прокинулась** і в найближчі 20 років ми тут побачимо ще ряд військових конфліктів. Кордони будуть переглядатися. У Старій Європи до Нової Європи багато претензій. І якби ми не поводити себе як ідіоти, ми могли б грати роль стабілізатора, побути *маленькою Америкою*. І судячи з того, що ми "ісповнюємо", ми не готові до цього. Будучи розумнішими, ми могли б стати регіональним лідером з безпеки у Східній Європі. Але у нас фізично немає людей з адміністративною жилкою. Немає школи і досвіду. Це все потрібно будувати з нуля. Вище себе не стрибнеш.

Європа хоче, щоб ми політично хитнулися вліво, а логіка країни у війні сприяє правим політичним силам. Хоча Україна традиційно ліво-центристська країна. Але немає українських лівих. **У нас немає гравців такого**

класу. Селянська країна, відбувається модернізація, у нас повністю зламане модернізаційне мислення. Люди без такого мислення не можуть стратегічно мислити. Цей тренд антиінтелектуальний.

Нам потрібна могутня купа людей з ідеями, які вони хочуть реалізувати.

Людей довгої волі. З цієї точки зору – ми дуже в плачевному стані. Ринок праці, пенсійна реформа, ринок землі, демографія – немає планування на перспективу. У нас не уміють планувати. Не хочуть і не уміють. Знайдіть у нас хоч одного віце-прем'єра, з ким можна поговорити про космос, про цивілізаційний вибір, про виклики цього сторіччя.

І ось тут я думаю, що **наша версія модернізації – це наслідки децентралізації**. Люди можуть стати більшими патріотами своїх міст, селищ, ніж більших територій – регіонів. Поки все, що відбувається в Україні – це некеровані процеси. Це природні процеси розпаду, самоліквідації, але вони відбуваються самі собою. Поки що ми тільки втрачали. У нас все базується на втратах, а не на перемогах і захопленнях.

Тому виробляється не міф, а яд.

Подивіться які складні процеси йдуть в саудів, у турків, – тому ще це імперські нації. Там глобальне мислення. У наших же людей немає потреб бути великими людьми. Людей, які хочуть реалізувати свої ідеї тут – немає. Тому так важко дається навіть модернізаційне мислення, не кажучи вже про системні реформи.

Всі потуги тих сімсот чоловік романтиків постмайдану – це гризня у facebook, від якої просто хочеться кудись забігти. Вони там і потонуть зрештою. Нічого у них не вийде. Тому, всі сподівання на Боже провидіння.

Тепер про приємне. **Що ми зможемо зробити своїми руками?**

Мій власний досвід депутата міської ради у Сумах свідчить про те, що зміни можливі тільки в тій атмосфері, де є довіра. І ваша особлива сміливість як громадського активіста чи політика.

Навіть за найгірших часів ми у Сумах змогли добитися ціннісного і політичного нейтралітету по відношенню до себе у стосунках з центральною владою. Ми могли робити багато чого і довгий час були фізично не загрожувані. Але проблемою було те, що ми були дальтоніками, виконували "функції" в межах якихось регламентів. Це була переважно рефлексія. Своєї ж місії в майбутніх перетвореннях переважна більшість навіть нашого середовища ще не випрацювала.

Для амбітних людей з середніми мож-

ливостями, до яких я відношу і себе, тепер відкриваються неймовірні простори. Європейський дискурс у Сумах [та навіть український!] довгий час підтримувався в якомусь канонічному вигляді і висловленому, політично оформленому – ну може через сотню людей у нашому місті. Не більше. Але Суми назвати *неукраїнським* містом не можна. А за останні десять років я з командою однодумців багато чого зробив, щоб це місто називалось і *європейським*.

Тому досить однієї людини, щоб тримати якісь умовні фронти кількістю до сто тисяч обивателів. Такого немає в жодній європейській країні.

Сьогодні ми знаходимося в такій романтичній точці, де з нами ще може відбутися все. Все велике, і все погане...

Потрібно забути фавбу, що ми живемо між Сходом і Заходом. Україна – це територія, де Схід – поруч, і Захід – поруч.

Україна, після 27 років незалежності залишається "сонячним" проектом, таким божим проектом як і кожна людина. Не ми цей проект відкривали, і вибачте – не нам його і закривати. Проте, ми можемо перезаснувати Україну коли нам треба і в тій іпостасі, в якій ми захочемо.

Сумський "Центр розвитку місцевого самоврядування" у 2017 році провадив наступні активності для ОТГ Сумської області:

1. 3 навчальні модулі з розвитку "м'яких" активностей [навички ділових перемовин, уміння комунікувати, презентаційних умінь]
2. сприяння розробці проектів і будівництву Центрів надання адміністративних послуг у Миколаївській та Краснопільській ОТГ в рамках II Компоненту Програми "U-LEAD з Європою"
3. 44 виїзних по області та понад 400 телефонних консультацій
4. 8 навчальних стаді-турів в інші області та 1 "домашній" стаді-тур [в м. Тростянець] для Чернігівської, Черкаської та Полтавської областей
5. 50 навчальних заходів, в яких прийняли участь близько 1 820 чол., з них: 14 практичних тренінгів та 19 навчальних семінарів
6. організація і проведення 2 міжрегіональних форумів [проміжні підсумки реформи децентралізації та старт реформи охорони здоров'я]
7. консультаційна допомога Сумській ОДА та Сумській облраді в коригуванні існуючого Перспективного плану формування спроможних громад
8. організація 2 громадських слухань [обговорення змін до Перспективного плану та можливості створення Глухівської міської ОТГ]
9. 9 прес-заходів у форматі Комунікаційної платформи радників ЦРМС
10. 10 модульних навчань для новостворених ОТГ
11. розробка обласної Програми підтримки міжмуніципального співробітництва громад на період 2018-2020 рр.
12. сприяння перемовинам і укладанню між громадами 9 міжмуніципальних угод про співробітництво
13. розробка Концепції створення Центрів безпеки громад, інших супутніх політик та нормативно-правових актів у цій сфері
14. модерування розробки проектно-кошторисної документації про створення Центрів безпеки громад у Недригайлівській та Краснопільській ОТГ
15. участь в стажуванні і вивченню досвіду роботи місцевих пожежних команд та забезпечення цивільного захисту у Мазовецькому воєводстві та м. Варшава [Республіка Польща]
16. експертний супровід в розробці 5 Стратегій розвитку на 2018-2020 рр. – Краснопільської, Боромлянської, Хотінської, Миколаївської та Миропільської ОТГ
17. розробка модельного Статуту об'єднаної територіальної громади [для Краснопільської та Миропільської ОТГ]
18. написання 6 рекомендаційних політик для ОТГ *Re[форма]* за напрямками: процедури приєднання до існуючих ОТГ, операційне поводження з безхазяйним нерухомим майном, про пайову участь в розбудові інфраструктури, процедури розміщення вільних бюджетних коштів на депозитах та ін.
19. випуск 9 тематичних збірників роздаткових матеріалів "*Децентралізація. Реформа на Сумщині*"
20. участь в Робочій групі при Мінрегіоні щодо створення Центрів безпеки громад, пошуку для них міжнародної технічної допомоги, обговорення технічних вимог до їх будівництва та експлуатації
21. підготовка методичних рекомендацій "Відповіді на актуальні запитання щодо реалізації Закону України "Про співробітництво територіальних громад" та зразки рішень органів місцевого самоврядування, які необхідні на всіх етапах укладання договору про співробітництво між територіальними громадами

Висновки за 2017 рік у сфері децентралізації влади

Юрій Ганущак, консультант Мінрегіону з питань реформи децентралізації

1. Формування базового рівня ввійшло в рутинну фазу. Конвеєр працює. До середини 2018 року можна буде говорити про вихід на нову якість. Впорядкуванню цього процесу сприятиме прийняття таких змін до Бюджетного кодексу в частині переходу на прямі міжбюджетні відносини. (7116 на заміну 4773). Це дозволить на решті зробити нормальні Перспективні плани формування спроможних громад.

2. Спостерігаються досить великі диспропорції в процесі об'єднання громад. Досвід передових областей важко переноситься на новий ґрунт – кожен повинен пройти фазу осмислення змін самостійно. Якщо ні – реформа буде сприйматись як нав'язана. Це стосується ряду регіонів, де відбувається прихований [Київська, Одеська] чи явний саботаж – [Закарпатська] з боку обласної та районної еліти.

3. Реформування субрегіонального рівня вимагає створення прецеденту. Шляхи відпрацьовується, однак ніхто не хоче брати на себе відповідальність – владна еліта важко сприймає зміну парадигми системи управління на території.

4. Голосування за 6466 [і не схвалили і не відхилили] показує, що політики судомно шукають свої ніші в новій системі. І хочеться і колеться. Місцеві олігархи бояться порушити status quo, не розуміючи, що сам процес формування спроможних громад вже сам по-собі підриває їхню монополію. Як економічну, так і політичну. Танці навколо теми управління землею за межами поселень також тому підтвердження.

5. Як і передбачалось, реформа адмін.-територіального устрою виявилась найлегшим завданням децентралізації влади. Коректний перерозподіл повноважень набагато складніший, вимагає зусиль інтелекту. У сфері шкільництва цей

процес пішов, хоч і не досить маніфестаційно, але, швидше всього, невідворотно. А от у сфері медицини уряд вирішив застосовувати рішення середини XX століття, коли ідея децентралізації ще не набула конкретних форм. Централізація медицини – яскравий приклад секонд-хенду в управлінських рішеннях. Звичайно, при такому підході Україні уготована роль вічного аутсайдера. Зрештою, негативний досвід буде особливо яскравим на фоні успіхів в децентралізованих сферах. Шкода тільки часу та уряду.

6. Встановлення системи контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування – найважчий етап у реформі. Розумними методами це, швидше всього не вдасться – авторитаризм у крові керівників всіх рівнів, і формалізований контроль їм ні до чого. Швидше всього, питання буде з часом піднесено до рівня національної безпеки і вирішуватись у форматі, схожому на впровадження антикорупційного законодавства.

7. Уряд, схоже вже охолов до теми реформи територіальної організації влади. Видимих електоральних дивідендів це не дає, а кропіткої роботи досить багато, причому ряд рішень є досить болісними. Ознаки такого охолодження – непристойно низький рівень субвенції на інфраструктуру ОТГ, досить слабкий супровід законопроектів, непристойно довгий термін їх проходження [понад рік] з непевним результатом, вилучення з плану уряду складних питань, тієї ж теми контролю, поступова деградація ДФРР.

8. Відбувається диференціація інтересів різних рівнів та типів органів місцевого самоврядування. Великі міста зацікавлені у консервації досягнутого рівня реформи, ОТГ – в подальшому її просуванні.

9. Змін до Конституції в частині децентралізації не буде. Президент вже достатньо сильний, щоб згодитись на регламентацію меж своїх повноважень, політична еліта вбачає в місцевій природних конкурентів, міжнародна спільнота переключилась на інші напрямки. Реалізуватиметься еволюційний варіант реформи – контраверсійний, довгий, з непевними наслідками.

Що ж, це очікувалось. Мій досвід у роботі та впровадженню попередніх реформ вказує на наближення рецесії. Переможні реляції – одна з її ознак. Головне на сьогодні – закріпити хоча б досягнуті позиції. Щонайменше, це нова мапа в 2020. Хоча, може вдасться більшого – бувають же "тунельні ефекти". Доведено Майданом.

Нова школа, це не тільки і не стільки новий будинок, це передусім новий зміст навчання. Тут важливим елементом є не тільки результат ЗНО, а й адаптованість дитини до життя після виходу зі школи. Які тут можуть бути пропозиції? Їх може бути безкінечність. Все можна зробити, якщо ми ставимо для себе високу мету і робимо для цього малі кроки. Причому для більшості інноваційних підходів не потрібні гроші та старти.

1. Новий підхід до класичних питань

Наприклад: ви вивчаєте Шекспіра, Ромео і Джульєтта чи "Тараса Бульбу" Гоголя. Чому б не спробувати дати завдання учням підготувати сценарій спектаклю чи кіно, виходячи із сучасного суспільства, українських реалій? Далі розігрується спектакль, потім знімається фільм, який показують в сільському клубі та розміщують і інтернеті.

Ви вивчаєте правознавство: чому б не спробувати розібрати якусь конкретну ситуацію із правопорушенням, злочином чи конфліктом між бізнесами, у ролях?

2. Оформлення школи: хто і як? Може це потребує включення дітей, використання місцевих традицій чи робіт місцевих майстрів?

3. Творення спільної історії – учні з різних сіл громади пишуть спільну історію. Як колись створювались ці села, як вони співпрацювали між собою, хто відомий вийшов із цих сіл, яка їхня була доля?

4. Вивчення спільного простору – діти через використання своїх мобільних смартфонів створюють візуальну карту ОТГ: джерела, дуби, птахи, звірі, пам'ятки природи чи рукотворні.

5. Безкоштовний wi-fi у школі та навколо школи, як елемент для кучкування дітей біля школи.

6. Спільний простір у школі для майстрування: від обробки дерева до електрики та електроніки. Тут працюють, як діти-школярі на уроках чи у гуртках, так і

бажаючи – молодь чи літні люди у вечірній час.

7. Поширення креативних ідей, які дають доходи для сімей через школярів. Наприклад – сади, персиковий, горіховий, фундуків, ягоди. Формування товарної маси продукту у громаді спрощує її збут та піднімає ціну.

8. Пошук новинок: фізика, хімія, біологія дає змогу продукувати щось принципово нове, наприклад розмноження лохини через відщепи у пробірках. Створення LED вивісок чи підсвіток для об'єктів у громаді. У тому числі через їх подальше впровадження на основі проектів, які фінансуються з місцевого бюджету чи за рахунок коштів ДФРР.

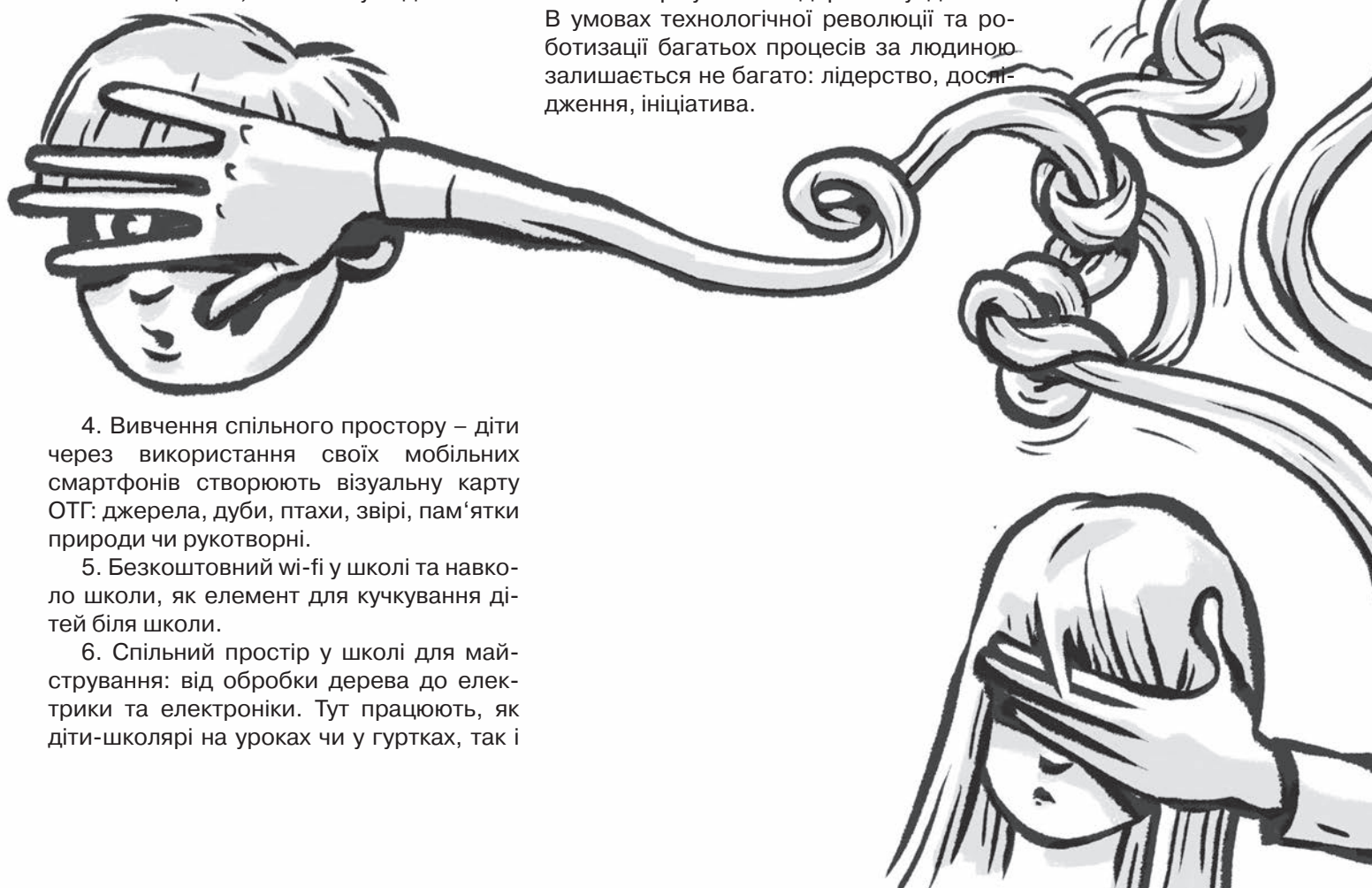
9. Участь у стратегічному плануванні розвитку ОТГ, опитування людей, проведення SWOT-аналізу самими старшокласниками, участь у бюджеті участі – підготовка проектів, їх популяризація, подання та участь у подальшій реалізації. [створення безкоштовного wi-fi у школі чи в центрі села, створення сайту школи, створення майстерні]

10. Формування нових традицій – наприклад у Дунаєвецькій ОТГ є САРМАТ-СЬКИЙ МЕЧ у дуже хорошому стані. Чому не можна зробити нові традиції із використанням такого крутого символу? Наприклад – при посвяченні хлопців у молодь [коли відбувається приписка, як майбутніх військових] чи проводах до війська?

11. Формування лідерства у дитини. В умовах технологічної революції та роботизації багатьох процесів за людиною залишається не багато: лідерство, дослідження, ініціатива.

ІННОВАЦІЇ У ШКОЛАХ НОВИХ ГРОМАД

10 кроків для знаходження інвесторів

Юрій Бова, міський голова м. Тростянець Сумської області

1. Кожній громаді треба розробити схему просторового планування власної території. На генеральних планах населених пунктів мають з'явитися чітко визначені земельні ділянки, призначені для тих чи інших інвестиційних об'єктів. При цьому має бути чітко визначено, якого саме інвестора шукають для конкретної ділянки;

2. Кожна громада має визначити, який напрямок інвестицій її цікавить. Адже, до прикладу, хімзавод потрібен далеко не кожній громаді. А що тоді потрібно? Можливо, туризм чи розвиток рекреації тощо;

3. До визначених ділянок треба підвести всі комунікації. Інвестор не чекатиме, поки ви побудуєте дорогу, проведете до ділянки воду та каналізацію. Він піде туди, де це все є. Кошти на розвиток від інженерно-транспортної інфраструктури, які надає вам інвестор, треба використовувати насамперед для створення потрібної йому інфраструктури;

4. Інвестору треба надати максимум пільг: з орендної плати, з податку на розвиток інженерно-транспортної інфраструктури тощо. Рівень усіх виплат, які повинен робити інвестор у бюджет громади, має бути зменшено до мінімального показника;

5. Місцева влада повинна бути на 100% відкритою. Сесії ради мають транслюватися в інтернет, бюджет повинен бути доступним на офіційному сайті громади, причому бажано з англійською версією. Адже інвестор, особливо іноземний, переважно черпає інформацію про громаду з відкритих джерел. Не бійтеся включати представників інвестора до складу своїх виконкомів – нехай вони бачать, як працює місцева влада. Принаймні, таку пропозицію інвестору варто зробити;

6. Громада повинна швидко видавати усі необхідні довідки. Одна громада видає, наприклад, містобудівні умови та обмеження за місяць, а інша – за день. Як ви думаєте, яку обере інвестор?

7. Жодного соціального навантаження на інвестора бути не повинно. Він не має будувати й утримувати ні гуртожитки, ні літні табори, ні кінотеатри;

8. Відкривайте у своїх громадах офіси з обслуговування інвестора. Представник вашої громади, який володіє мовою інвестора, має всюди супроводжувати його і бути у постійному контакті з ним;

9. З інвестором треба постійно спілкуватися, і краще робити це не в офісі місцевого голови, а на підприємстві інвестора, на його ділянці. Тобто треба побудувати місточок між громадою та інвестором,

щоб він зрозумів, що громада зацікавлена у його інвестиціях;

10. Не бійтеся планувати на власній території промислові парки. Сербія, невеличка країна з сімома мільйонами жителів, яка на зламі століть (внаслідок війни) опинилася на рівні 1945 року, змогла відновитися саме завдяки створенню таких парків, куди прийшли іноземні інвестиції. 2010 року уряд Сербії прийняв план економічного розвитку, що передбачав чотириразове збільшення експортного потенціалу.

Країна максимально відкрилася іноземним інвестиціям, надавши інвесторам суттєві податкові пільги і створивши промислові парки практично у кожній громаді. Зараз у Сербії близько 200 таких парків. Тепер ці парки виробляють продукції на 2,6 млрд. євро на рік, причому переважно ця продукція (на суму 2,1 млрд. доларів) йде на експорт. Практично щороку до Сербії залучається 200 млн доларів іноземних інвестицій.

За словами Юрія Бови, завдяки застосуванню цього алгоритму, Тростянець протягом останніх восьми років залучив понад 200 млн доларів іноземних інвестицій у різних галузях. На ці гроші у місті побудовано кілька нових заводів, довкола яких утворився цілий житловий кластер.

– У 2005 році, коли я прийшов працювати міським головою, бюджет Тростянця становив лише 3 млн грн, – зазначив пан Бова. – Тепер, після об'єднання 29 жовтня у територіальну громаду, ми матимемо тільки власних надходжень щонайменше 100 млн грн. І у цьому велика заслуга інвесторів, які створили у нашому місті тисячі робочих місць.

Юрій Петрушенко, докт. економічних наук, радник Сумського "Центру розвитку місцевого самоврядування" з питань місцевих бюджетів

Пересічному українському громадянину не потрібно доводити, що якість надання медичних послуг в нашій країні залишає бажати кращого. Особливо це стосується сільської місцевості, куди лікарі за відсутності вагомих фінансових стимулів не хочуть їхати працювати.

Щоб змінити цю ситуацію, реформа децентралізації передбачала делегування функцій охорони здоров'я на місцевий рівень. Для фінансового забезпечення переданих повноважень об'єднані територіальні громади [ОТГ] отримали медичну субвенцію з бюджету для організації первинної і вторинної медичної допомоги. Немалі для громад кошти, що вимірюються мільйонами гривень.

Розрахунковий показник обсягу видатків на охорону здоров'я об'єднаної територіальної громади визначається залежно від чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на охорону здоров'я [744, 4 грн на одного жителя у бюджеті 2018 року], коефіцієнту диференціації рівня витрат на 1 жителя в містах та районах, коефіцієнту відносної вартості витрат на надання медичних послуг в залежності від вікової структури населення даної адміністративно-територіальної одиниці та інших уточнюючих показників.

В середньому цей показник для Сумської області на 2018 рік знаходиться в проміжку від 700 до 800 грн. на одну особу на рік [більш детально обсяг медичної субвенції з державного бюджету 2018 року для ОТГ Сумської області представлений у таблиці 1].

Також урядом було прийнято постанову КМУ від 28.12.2016 р. № 1007, якою було передбачено доповнити новим положенням Порядку та умови надання медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що були затверджені постановою КМУ від 23.01.2015 р. № 11.

Відповідно до цього Положення ради об'єднаних територіальних громад повинні передавати кошти субвенції для здійснення видатків на вторинну медичну допомогу до бюджетів відповідних районів, міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад в обсязі не менш як 60% обсягу субвенції, яка передбачена для ОТГ, які добровільно об'єдналися на базі районів, і не менш як 70% обсягу субвенції, передбаченої для ОТГ, які добровільно об'єдналися на базі міст обласного значення.

Здавалося б яка різниця, хто платитиме медичним закладам: напряму держава чи, отримавши кошти від держави, безпосередньо самі ОТГ?

Але уже перший рік функціонування громад засвідчив, що різниця є, оскільки

у місцевих спільнот з'явився вибір: у яку лікарню перераховувати кошти для отримання медичної допомоги. **Цей вибір надає громадам не тільки можливість, але й бажання впливати на якість надання медичних послуг**, оскільки коли люди сплачують самостійно, а не держава [і сплачують досить чималі кошти], то вони починають по-іншому відноситися до якості послуги, яку оплачують. На практиці це призводить до небажання громад перераховувати субвенцію тим медичним закладам, що не надають медичні послуги достатньої якості.

Деякі приклади із досвіду використання медичних субвенцій ОТГ Сумської області:

- Рада Миропільської ОТГ Краснопільського району у 2018 році вирішила укласти відповідну угоду та перерахувати медичну субвенцію не до Краснопільської, а до Сумської районної лікарні. Жителів громади не влаштовує як якість надання медичних послуг [є не всі медичні спеціалісти та ін.], так і відсутність зручного транспортного сполучення між Миропіллем і Краснопільям.
- Рада Киріковської ОТГ Великописарівського району у 2018 році вирішила розділити медичну субвенцію між Великописарівською та Охтирською районними лікарнями (50 на 50 відсотків).
- У Ради Грунської ОТГ Охтирського району було взагалі бажання залишити більше 2,5 млн. грн. в бюджеті ОТГ і організувати вторинну медичну допомогу без послуг районної лікарні. Тільки коли стало зрозуміло, що для цього немає нормативних підстав, депутати погодилися перерахувати субвенцію Охтирській районній лікарні, проте все одно зробили це у меншому обсязі, ніж нормативних 60%, залишивши більші кошти на розвиток первинної медицини на селі.

Слід також відмітити, що **зміна фінансових відносин між громадами та закладами охорони здоров'я почала позитивно впливати на якість надання медичних послуг**. Головні лікарі районних лікарень та мери міст, в яких розташовані ці лікарні, стали ініціаторами переговорів з громадами з метою покращення медичних послуг для задоволення потреб в охороні здоров'я жителів громад. У наведених прикладах це стосується керівників Сумської та Охтирської районних лікарень, які проводили відповідні зустрічі з керівниками громад, реагували на скарги, запровадили системи моніторингу задоволеності отриманими в лікарнях медичними послугами та ін.

Медична субвенція для ОТГ Сумської області та конкуренція за якість послуг

Таблиця 1. Обсяг медичної субвенції ОТГ Сумської області з державного бюджету 2018 року

Назва об'єднаної територіальної громади	Чисельність населення станом на 1 січня 2017 року	Міське населення, осіб	Сільське населення, осіб	Медична субвенція [обсяг витрат на охорону здоров'я] на 2018 рік, тис. грн.
Бездрицька сільська об'єднана територіальна громада	3591	0	3591	2692,00
Березівська сільська об'єднана територіальна громада	5387	0	5387	4142,60
Боромлянська сільська об'єднана територіальна громада	6367	0	5408	4109,30
Бочечківська сільська об'єднана територіальна громада	3919	0	3919	3066,60
Буринська міська об'єднана територіальна громада	14080	8787	5293	11126,00
Верхньосироватська сільська об'єднана територіальна громада	6765	0	6384	4789,20
Вільшанська сільська об'єднана територіальна громада	5038	0	5038	3878,30
Грунська сільська об'єднана територіальна громада	5746	0	5746	4383,60
Дружбівська міська об'єднана територіальна громада	5743	4832	911	4347,50
Дубов'язівська селищна об'єднана територіальна громада	6477	2531	3946	5068,10
Зноб-Новгородська селищна об'єднана територіальна громада	4760	1900	2860	3572,60
Кириківська селищна об'єднана територіальна громада	7521	3206	4315	5318,10
Комишанська сільська об'єднана територіальна громада	3412	0	3412	2485,50
Коровинська сільська об'єднана територіальна громада	3814	0	3814	3115,40
Краснопільська селищна об'єднана територіальна громада	16206	10266	5940	12183,70
Кролевецька міська об'єднана територіальна громада	24760	23167	1593	18759,90
Миколаївська селищна об'єднана територіальна громада	10289	4212	6077	7875,10
Миколаївська сільська об'єднана територіальна громада	3769	0	3769	3274,40
Миропільська сільська об'єднана територіальна громада	4586	0	4586	3447,70
Недригайлівська селищна об'єднана територіальна громада	8769	5545	3224	6750,50
Нижньосироватська сільська об'єднана територіальна громада	6062	0	6062	4544,40
Новослобідська сільська об'єднана територіальна громада	3790	0	3790	2854,30
Степанівська селищна об'єднана територіальна громада	7368	5549	1819	5523,40
Тростянецька міська об'єднана територіальна громада	21950	20638	1312	16679,20
Хотінська селищна об'єднана територіальна громада	5562	2441	3121	4169,50
Чернечинська сільська об'єднана територіальна громада	10441	0	10441	7965,30
Чупахівська селищна об'єднана територіальна громада	3999	2363	1636	3050,80
Шалигинська селищна об'єднана територіальна громада	4195	2330	1865	3226,00

Процес став двостороннім: **громади обирають кращі медичні заклади, а медичні заклади намагаються надавати якісні медичні послуги**, щоб отримати від громад субвенції на своє функціонування та розвиток. Конкуренція між лікарнями сприяє підвищенню якості медичних послуг для населення.

Крім того, при правильній організації процесу районна лікарня може стати ефективним ресурсом для розвитку ОТГ. Як приклад, Тростянецька

ОТГ в 2017 році взяла на баланс громади районну лікарню і ініціювала переговорні процеси з іншими громадами Тростянецького району щодо її додаткового фінансування. У підсумку Рада Боромлянської ОТГ вирішила передати Тростянецькій лікарні не тільки медичну субвенцію, але й додатково на її розвиток 1,3 млн. грн. власних коштів на перше півріччя 2018 року. Якщо якість надання медичних послуг та співпраця з Тростянецькою ОТГ буде влаштовувати жителів Боромлянської ОТГ, то фі-

нансування розвитку лікарні має всі шанси бути продовженим і надалі.

У той же час, ситуація в сфері розподілу медичних субвенцій може призводити і до неоднозначних наслідків. Прикладом може слугувати перереєстрація районної лікарні, що географічно знаходиться у м. Лебедин, у с. Михайлівка Лебединського району. Можна припустити, що це було зроблено з фінансовими цілями: для сплати ПДФО не місту [майбутньому ОТГ], а районному бюджету.

Що стосується розподілу медичної субвенції у 2018 році, то слід відзначити, що Урядом були внесені зміни [постанова КМУ від 09.08.2017 р. № 574] до Порядку та умов надання медичної субвенції, якими врегульовано питання розмежування медичної субвенції для надання первинної та вторинної медичної допомоги для міст обласного значення, районів та об'єднаних територіальних громад.

Зокрема, обсяг субвенції, що спрямовується на первинну медичну допомогу, повинен становити не більше 40 відсотків загального обсягу субвенції для районів та об'єднаних територіальних громад, які добровільно об'єдналися на базі районів, та не більше 30 відсотків загального обсягу субвенції для міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад, які добровільно об'єдналися на базі міст обласного значення.

На вторинну медичну допомогу будуть спрямовуватися кошти в обсязі не менше 60 і 70 відсотків відповідно.

Проте до головних змін у наданні і розподілі субвенції призвела прийнята наприкінці 2017 року медична реформа [9 жовтня Верховна Рада України ухвалила Закон "Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів" – головний документ медичної реформи], яку певною мірою можна вважати продовженням децентралізації фінансових відносин в сфері надання медичних послуг. Тільки тепер кошти на медицину будуть йти не за громадою, а безпосередньо за людиною [пацієнтом], якій ця послуга надається. Крім того, важливою рисою медичної реформи є перехід на оплату послуг замість утримання лікувальних установ.

Медична реформа буде впроваджуватися поступово і в 2018 році вона розпочнеться з підтримки первинної ланки [сімейні лікарі, педіатри, терапевти]. На 2019 рік заплановано старт на рівні амбулаторних спеціалістів [кардіологи, отоларингологи, гастроентерологи тощо]. З 2020 року, коли закон про медичну реформу повністю набере чинності, зміни торкнуться і спеціалізованого лікування, тобто лікарень.

Відповідно, з січня 2018 року після оголошення Міністерством охорони здоров'я приписної кам-

панії жителі громад мають знайти собі сімейного лікаря або терапевта чи педіатра для своєї дитини і підписати з ним угоду. У разі переїзду чи незадовільної якості медичних послуг людина зможе укласти договір з іншим лікарем. Попередня угода за таких умов автоматично скасовуватиметься. Громадяни можуть звертатися до фахівців там, де їм це буде зручно, – необхідності відвідувати лікарня за місцем реєстрації чи проживання не буде.

Ці послуги будуть безкоштовними – угоди будуть необхідні для того, аби визначати компенсацію для лікарів. Міністерство охорони здоров'я зробило відповідні розрахунки – держава платитиме лікарю в 2018 році 370 гривень на рік за одного пацієнта без урахування відповідних вікових коефіцієнтів. Щорічно ця сума буде зростати.

На перше півріччя 2018 року ОТГ отримали субвенцію і на первинну медицину. Передбачається, що з другого півріччя 2018 року вже запрацює на-

дання первинної медичної допомоги за процедурою, передбаченою медичною реформою.

Для успішної реалізації медичної реформи Президент України 28 грудня 2017 року підписав закон № 7117 "Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості", що передбачає укомплектування сільських закладів охорони здоров'я необхідним обладнанням і

лікарськими засобами, що необхідні для надання первинної медичної допомоги, а також створення належної інфраструктури на селі.

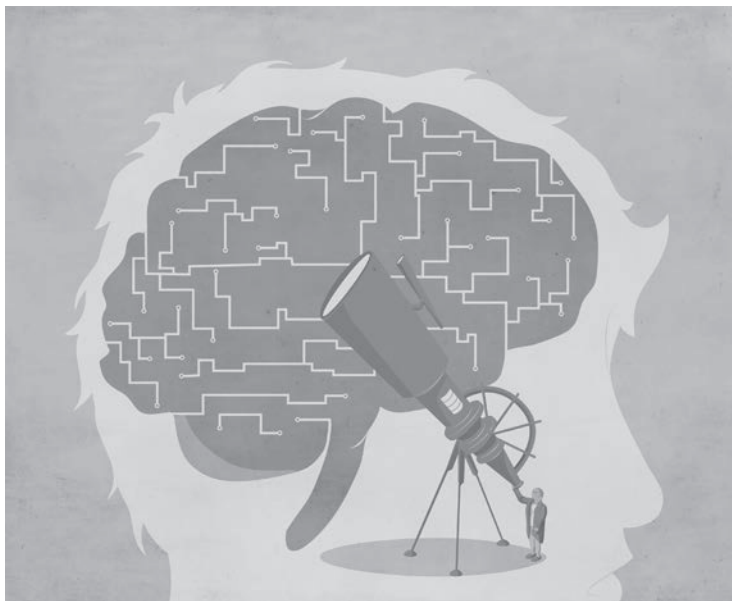
Крім того, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів №983 вже до кінця січня 2018 року облдержадміністрації мають подати до Мінрегіону пропозиції щодо проектів та заходів, які фінансуватимуться за рахунок субвенції державного бюджету на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості.

Розмір субвенції загалом складає 4 млрд грн. Відповідно до затвердженого розподілу Сумщина отримає 105444, 70 тис. грн. цієї субвенції.

Кошти спрямовуватимуться на:

- будівництво медичних закладів у сільській місцевості,
- придбання медичного обладнання для закладів охорони здоров'я у сільській місцевості;
- розвиток телекомунікаційної інфраструктури;
- забезпечення житлом та автотранспортом медичних працівників, що працюють у сільській місцевості.

Надалі об'єкти, на фінансування яких залучається субвенція, утримуватимуться за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Якою буде медицина і чого чекати сумчанам у 2018 році?

Андрій Букін, громадський експерт, м. Суми

Після проголосованого Закону №6327 "Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг і лікарських препаратів", розпочалося впровадження медичної реформи. Навколо цього процесу в країні розгорнулася жвава дискусія, яка розколола суспільство на два непримиримі табори. Опоненти реформи звинувачували виконуючу обов'язки міністра в тому, що вона свідомо вбиває медичну галузь, при цьому замовчуючи те, що більшість населення, яке живе за межею бідності, і сьогодні не має можливості лікуватися безкоштовно.

Так яким же буде 2018 рік у медичній галузі України?

Для того щоб відповісти на це питання, слід зазирнути у загаданий закон і прочитати про саму процедуру реформування. Відтак, найближчим часом буде створена Національна служба здоров'я України — центральний орган виконавчої влади, що реалізовуватиме державну політику у сфері фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Нове відомство фактично стане "національним страховиком", який укладатиме договори із закладами охорони здоров'я та закуповуватиме у них послуги з медичного обслуговування населення. НСЗУ не володітиме коштами, які виділяються з держбюджету на оплату цих послуг. Гроші зберігатимуться на казначейських рахунках, а НСЗУ контролюватиме дотримання умов договору.

На сьогодні діє медична субвенція, яка автоматично розподіляється на місцеві бюджети. Відповідно до концепції медичної реформи, обласні, районні, міські бюджети, а також бюджети новостворених об'єднаних територіальних громад будуть усунені від "ручного" розподілу коштів. Медичні заклади, які укладуть договір про надання послуг пацієнтам з Національною службою здоров'я України, будуть отримувати виплати за надані медичні послуги з держбюджету. Тобто напряму, без посередників. Ця зміна сприятиме створенню конкуренції між медичними закладами, "боротьбі" за пацієнта, у хорошому сенсі цього словосполучення. До того ж, такий принцип фінансування дозволить установам, які надають якісні послуги, отримувати кошти на власний розвиток, підвищить офіційний рівень оплати праці медичних працівників.

Коли запрацює Національна служба здоров'я України?

У січні буде оголошено конкурс на посаду голови НСЗУ, і до липня він має очолити створену структуру. Рішення про призначення на цю посаду ухвалить Уряд.

У кінці червня 2018 року починає робо-

ту Національна служба здоров'я України. 1 жовтня і 31 грудня — це "вікна можливостей" для закладів первинної допомоги укласти контракт з Національною службою здоров'я та перейти з субвенції на прямі виплати за пацієнтів. Перш за все слід зазначити, що ті заклади, які не укладуть договори до жовтня місяця, будуть і надалі фінансуватися коштом медичної субвенції. Натомість, Міністерство охорони здоров'я наполягає, щоб всі медичні заклади завершили реорганізацію до липня 2018 року. Але ці поради мають виключно консультативний характер і за невиконання цих вказівок відповідальності не передбачено.

Відтак, вже зараз можна зробити попередні висновки щодо роботи звичних нам медичних закладів у поточному році. Для пересічного громадянина майже нічого не зміниться: він не відчує ані суттєвих покращень, ані погіршень у сфері обслуговування в медичній галузі. Натомість, починаючи з другого півріччя, найпрогресивніші (найсміливіші) заклади почнуть отримувати реальні кошти, обходячи неймовірну кількість посередників у отриманні медичної субвенції через те, що укладуть договори напряму з Національною службою здоров'я.

З того часу почнеться та сама "боротьба за пацієнта": більше пацієнтів — більше фінансування. Кількість пацієнтів буде напряму залежати від якості надаваних послуг, бо ті пацієнти, які будуть не задоволені отриманими послугами, мають право розірвати договір з лікарем. Тому на кінець року можемо спостерігати покращення у відносинах "лікар-пацієнт", але далеко не в усіх лікарнях.

Автори реформи ставлять на економічну регуляцію ринку надання послуг. Таким чином, чим вище якість послуги, тим більше клієнтів, а відтак і "заможнішим" стає заклад, бо держава буде платити за кожну людину окремо.

Що ж буде відбуватися у Сумській області?

По-перше, щоб медична реформа у нашому регіоні таки відбулася, необхідно розгорнути широку інформаційну кампанію. Кожен місцевий медіа ресурс має поширювати покрокові інструкції для громадян: як укладати договори з сімейними лікарями, де знайти інформацію і до кого можна звертатися за консультацією. У іншому випадку є величезний ризик провалу реформи.

По-друге, важливою складовою є робота з сімейними лікарями. На сьогодні ніхто з них не знає точно, як буде відбуватися фінансування, як буде побудована робота, чи потрібно оформлювати себе

як ФОП, чи працювати у лікарнях. І це ще не всі питання, які виникають у профільних спеціалістів.

Роз'яснювальна робота серед сімейних лікарів – це надважливе завдання, що стоїть сьогодні перед працівниками сфери охорони здоров'я. Якщо говорити в цілому, то без цього компоненту реформи точно не відбудеться. Реалізувати таку кампанію можуть перш за все профільні неурядові організації, спеціалісти медичної галузі на місцях та залучені спеціалісти, які розробляли, а тепер втілюють медичну реформу. Але це серйозне політичне питання і далеко не всім хотілося б, щоб медична реформа запрацювала. Особливо місцевим чиновникам.

Чи будуть кадрові перестановки?

Половину минулого року область прошила без профільного заступника голови, який мав би опікуватися питаннями соціальної сфери області. Отже, на сьогодні всі питання, пов'язані з галузями охорони здоров'я та соціального захисту населення поділені між заступниками голови облдержадміністрації. Але, враховуючи важливість, нагальність та складність впровадження медичної реформи в області, зараз нам вкрай потрібен саме профільний заступник очільника області у соціально-медичній сфері, який займе жорстку, принципову урядову позицію щодо втілення реформ у галузі і буде відповідальним за просвітницький компонент у регіоні.

В адміністрації про це не говорять, і передумов для призначення заступника на сьогодні немає. Але з кожним місяцем це питання буде загострюватися пропорційно до втілення реформи на всеукраїнському рівні.

Госпітальні округи – політика чи реформа?

Госпітальний округ – територіальне об'єднання закладів охорони здоров'я кількох районів в одну мережу за принципом доступності, густини та кількості населення, наявності лікувальних закладів, усталених шляхів доставки пацієнтів та дорожнього сполучення.

У минулому році наш регіон декілька разів подавав на затвердження проект по госпітальним округам, але кожного разу цей документ завертали на доопрацювання. У чому справа? Все дуже просто і складно одночасно. Кілька місцевих народних депутатів-мажоритарників не можуть дозволити собі втратити прихильність еклекторату. Саме тому вони активно долучилися до процесу створення госпітальних округів. Але кожен з них намагається це робити під свій мажоритарний округ і усвідомлено заважає доопрацювати концепцію госпітальних округів у Сумській області, керуючись саме полі-

тичними аспектами, а не інтересами виборців у отриманні якісної та доступної медичної допомоги.

Вони наполягають на створенні шести госпітальних округів у Сумській області. Для порівняння: Київська область має чотири округи, Рівненська та Чернівецька – по три округи. Ті області, які вже сформували округи, перейшли до наступного етапу – обрання госпітальних рад та підготовки планів розвитку округів.

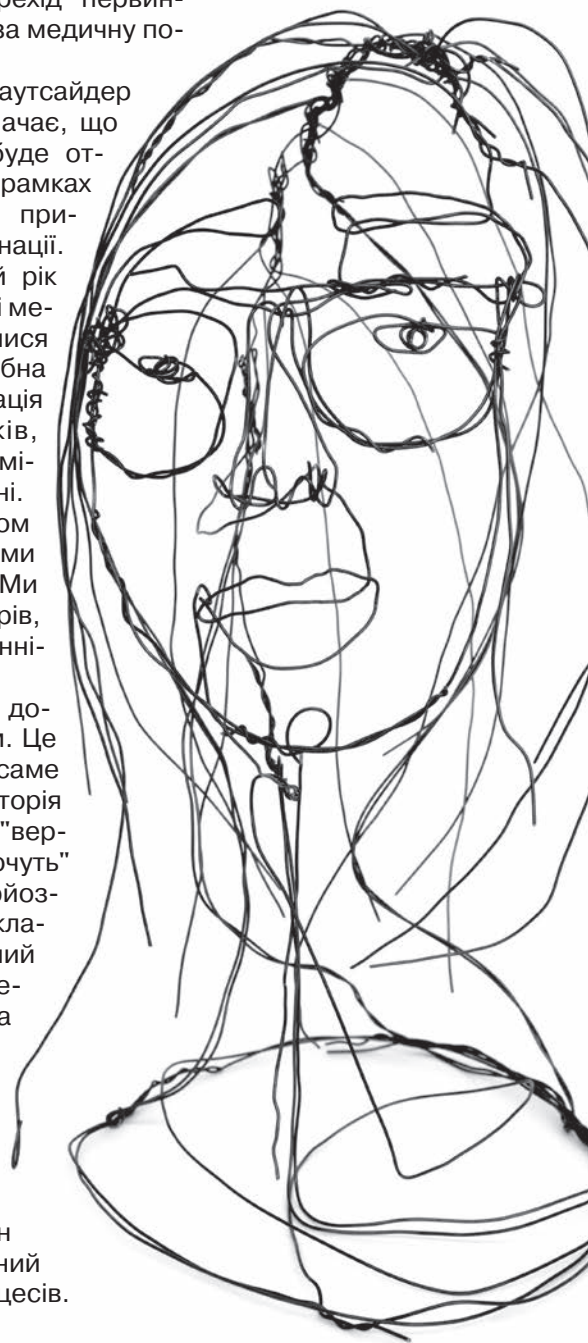
Ці області отримають інвестиції в дороги та інфраструктуру. До речі, 22 госпітальні округи в дев'яти областях України вже подали заявки на ремонт 3600 км доріг, якими пацієнтів возитимуть до лікарень. Ці документи перебувають на погодженні в Мінфіні та "Укравтодорі". 16 регіонів, які встигнуть розробити перспективні плани та потрапити в бюджетний процес, зможуть рухатись вперед і вже цього року почнуть перехід "первинки" і "вторинки" на оплату за медичну послугу.

На сьогодні наш регіон аутсайдер у цьому процесі, а це означає, що медична галузь області буде отримувати фінансування у рамках минулорічного. Це може призвести до подальшої стагнації. Хотілося б, щоб поточний рік став переломним у втіленні медичної реформи і ми рухалися далі, але для цього потрібна політична воля та консолідація депутатів-мажоритарників, які б підтримали голову адміністрації на найвищому рівні.

2018 рік є знаковим роком для впровадження реформи медичної галузі області. Ми або приєднаємося до лідерів, або так і залишимося останніми.

Медична реформа – це дорога з двостороннім рухом. Це варто усвідомити всім і саме зараз. Бо, як свідчить історія людства, ситуація, коли "верхи не можуть, а низи не хочуть" завжди призводила до серйозних проблем. Зараз все склалося так, що попри шалений супротив противників медичної реформи, Верховна Рада таки проголосувала, а Президент підписав. Тобто верхи вже змогли. Тепер уся відповідальність за практичне впровадження лежить на регіональному рівні, де кожен із нас просто зобов'язаний активно долучитися до процесів.

*Images courtesy of the
Metropolitan Museum of Art*

Нотатки про розвитку ОТГ

інвесторів. В ході реформи робиться спроба змінити таку неприємну для нас упізнаваність, зміною фокусу уваги на можливості регіонів і людей. По суті, люди – це той ресурс і найбільше багатство, яке є в кожній громаді, але далеко не всім вдається зробити розумні інвестиції в соціальний капітал. Кваліфікована робоча сила, подолання недобросовісної конкуренції та створення потужної інфраструктури здатні збільшити інвестиційну привабливість, проте шлях до цього пролягає через розумне стале зростання.

В даному контексті не можна не сказати кілька слів і про аспекти, які дещо ускладнюють процес реформи. Принцип добровільності при створенні ОТГ, який є інструментом демократії, на сьогоднішній день практично припинив виконувати конструктивну функцію і все більше перетворюється на свою протилежність, стаючи своєрідним "токсином" для реформи. Завдяки затягнутому процесу об'єднання в громади реформа все більше стає схожою на потяг, коли хтось сів в СВ, хтось в купе, хтось в плацкарт, а хтось взагалі лишився на пероні.

З одного боку, добровільність має йти поруч з історичною пам'яттю, тому малювати території громад олівцем на

4 грудня 2017 р. в Києві проходив II Форум громад. Ще рік тому навіть найбільші оптимісти навряд чи уявляли собі масштаб подібного заходу і що в ньому братимуть участь Президент України, Прем'єр-міністр, Голова Верховної Ради та інші високопосадовці. Якщо раніше поступ реформи децентралізації не сприймався як незворотній, то тепер, попри весь наявний скепсис, в об'єднаних громадах проживає більше 6 млн. наших громадян, а площа створених ОТГ перевищує за розмірами такі країни, як, скажімо, Угорщина чи Португалія.

Тобто своєрідний Рубікон реформа пододала. Проте децентралізація як така і створення об'єднаних громад не є самоціллю, мета реформи – це нова модель держави, яка заснована на ініціативі людей. В радянський період культивувався образ легкозамінної "людини-гвинтика", безправного і слухняного виконавця.

Наразі ж завданням реформи є подолання цього спадку і створення реального потужного місцевого самоврядування. Крім цього, децентралізація також є одним з компонентів асиметричної відповіді в умовах гібридної війни, оскільки руйнує матрицю централізації, яка зав'язана на вертикальне підпорядкування.

На сьогоднішній день "брендом" нашої держави в світі є війна на сході і корупція, тобто ті речі, які є найбільш відлякуючими для

<http://despro.org.ua/>

сталінський манер не варіант. Разом з тим, має бути і певний дедлайн. Не в останню чергу, це зумовлено і тим, що розроблена модель створення громад зазнала сильної деформації під впливом місцевих латифундистів, які прагнуть створювати більше дрібних громад, щоб мати змогу легше їх контролювати. В Сумській області стан речей погіршується ще й через те, що міста обласного значення переважно слабо включені в реформу і не є її прихильниками.

В значній мірі негативний вплив на впровадження реформи здійснюється послабленням ролі та компрометацією Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). Зокрема, це і ідея замінити формування ДФРР в обсязі 1% від державного бюджету на 10% від податку на прибуток, це і вилучення коштів на депутатський "ручник", це і низька ефективність обласних комісій з оцінювання проєктів.

Ще одним ризиком для реформи є поступове вичер-

першу п'ятірку стратегій в Сумській області

пання можливостей державного бюджету підтримувати розвиток громад. Якщо в 2016 р. субвенція на інфраструктуру для ОТГ становила 1 млрд. грн. і розподілялась між 159 громадами, то в цьому році вона має скласти 1,9 млрд., але розподілена буде вже між майже 700 громадами. Тому, в ідеалі, децентралізація – це шлях від патерналізму до підприємливості, виявлення і реалізація прихованого і недооціненого потенціалу регіонів.

Але тут також є загроза того, що бідні можуть ще більше збідніти, а багаті стати ще багатшими, тобто розрив між ними не зменшиться, а навпаки – збільшиться. Суттєвим каталізатором цього процесу може стати збільшення конкуренції між громадами за людський та фінансовий ресурс. Фактором, який спрямований стати і певним амортизатором цих ризиків, і "запустити" громади є розробка стратегій розвитку, тобто бачення своєї громади в певній часовій перспективі і шлях втілення заданого образу.

В Сумській області в червні 2017 р. п'ять громад Боромлянська, Краснопільська, Миколаївська (Сумського району), Миропільська та Хотінська розпочали процес розробки своїх планів розвитку на 2018-2020 рр. Відбиралась група відповідно до виявленого ними бажання на відкрите запрошення Центру до співпраці. Логіка темпоральних меж диктувалась терміном закінчення в 2020 р. європейського циклу, державної і обласної стратегії розвитку.

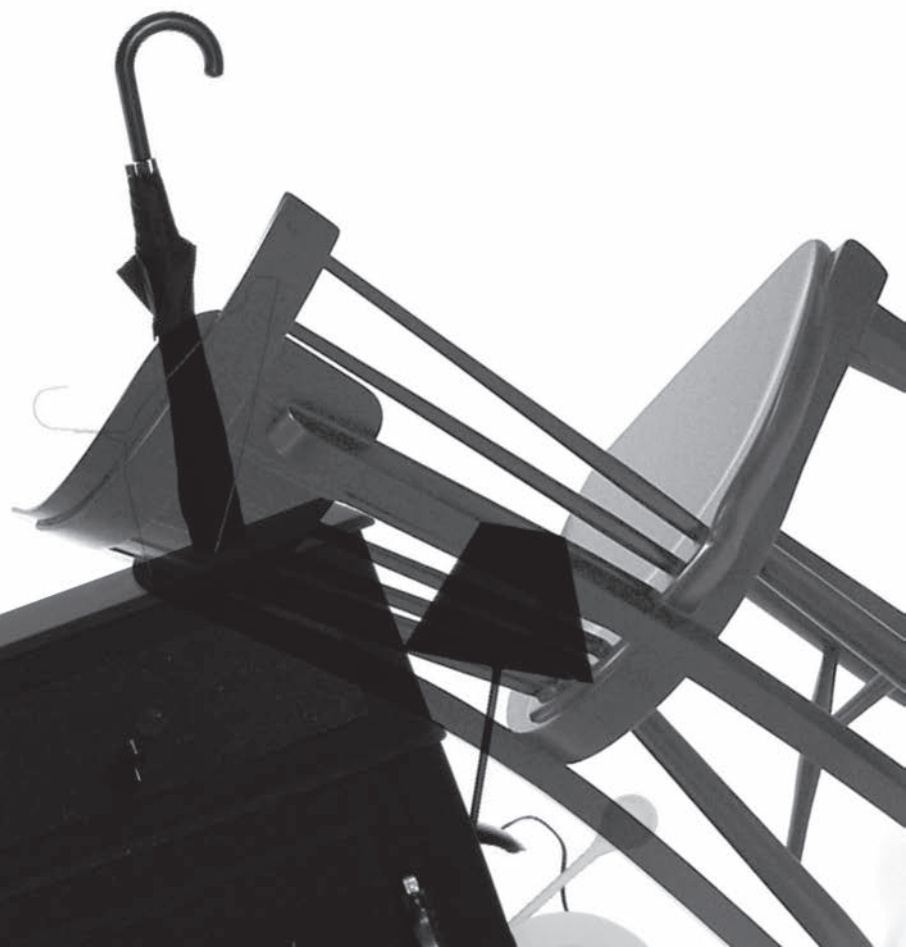
Не в останню чергу вибір такого часового проміжку зумовлювався браком досвіду самостійного планування свого розвитку та відсутністю проектного мислення. Наступний цикл, скоріш за все, буде вже семирічним на 2021-2027 рр., в рамках якого і реалізовуватиметься низка розвиткових проектів.

Сумський "Центр розвитку місцевого самоврядування" ставив собі за мету по закінченню цієї роботи залишити грома-

Григорій Стариков,
радник з питань регіонального розвитку
Сумського "Центру розвитку місцевого
самоврядування",
кандидат історичних наук

<http://despro.org.ua/>

дам не тільки певні документи, але й людей, в яких, образно кажучи, інвестував півроку. Центр організовував для представників ОТГ, залучених до процесу написання стратегій, спеціалізовані семінари з управління проектним циклом, написання проектів для підтримки іноземними донорами, використання логіко-структурної матриці тощо.

Паралельно з цією роботою для них також організовувались стаді-тури в Черкаську, Вінницьку, Хмельницьку та Одеську області. Побачений на власні очі поступ інших громад, їхній досвід в сфері акумулювання проектних ідей, які з'явилися саме завдяки заангажованості в написання планів розвитку широких кіл громадськості і молоді, в значній мірі надихнув і представників ОТГ Сумщини.

За півроку роботи над своїми "маленькими конституціями" представники п'яти громад мали змогу ознайомитись з досвідом комплексного розвитку в інших ОТГ. Зокрема, вивчали створення та організацію ефективної роботи управлінського апарату, Центрів надання адміністративних послуг і Центрів безпеки, системи освіти, реалізації культурних проектів, перепрофілювання бібліотек в інформаційні центри та Будинків культури в Центри дозвілля громад, розбудову інфраструктури, інструменти залучення інвестицій і багато іншого.

Одним з першочергових завдань для створюваних стратегій стала **згуртованість** ментальна і просторова. Образно кажучи: утворилась Боромлянська громада, але тепер потрібно створити "боромлян", тобто виховати місцеву ідентичність, зцементувати мешканців громади. Для цієї мети важливе все: від врахування особливостей історичної пам'яті, розробки нової символіки, створення футбольної, пейнтбольної чи інших спортивних команд, організації власних фестивалів, ярмарків до організації внутрішнього транспортного сполучення між населеними пунктами громади. Тобто спектр проектних ідей тут максимально широкий.

Наступним важливим кроком для громад є **проведення інвентаризації землі**. На згаданому II Форумі громад Президент України озвучив дані, що на сьогодні 5 млн. земельних ділянок відсутні в земельному кадастрі, а 30% (12 млн. га) землі знаходиться в так званій "сірій оренді". Для значної кількості громад основними джерелами наповнення бюджетів є податок за користування землею та податок на доходи фізичних осіб, тому унормування земельного питання є як ніколи запитуваним, не кажучи вже про передачу громадам права

розпоряджатись землями поза межами населених пунктів.

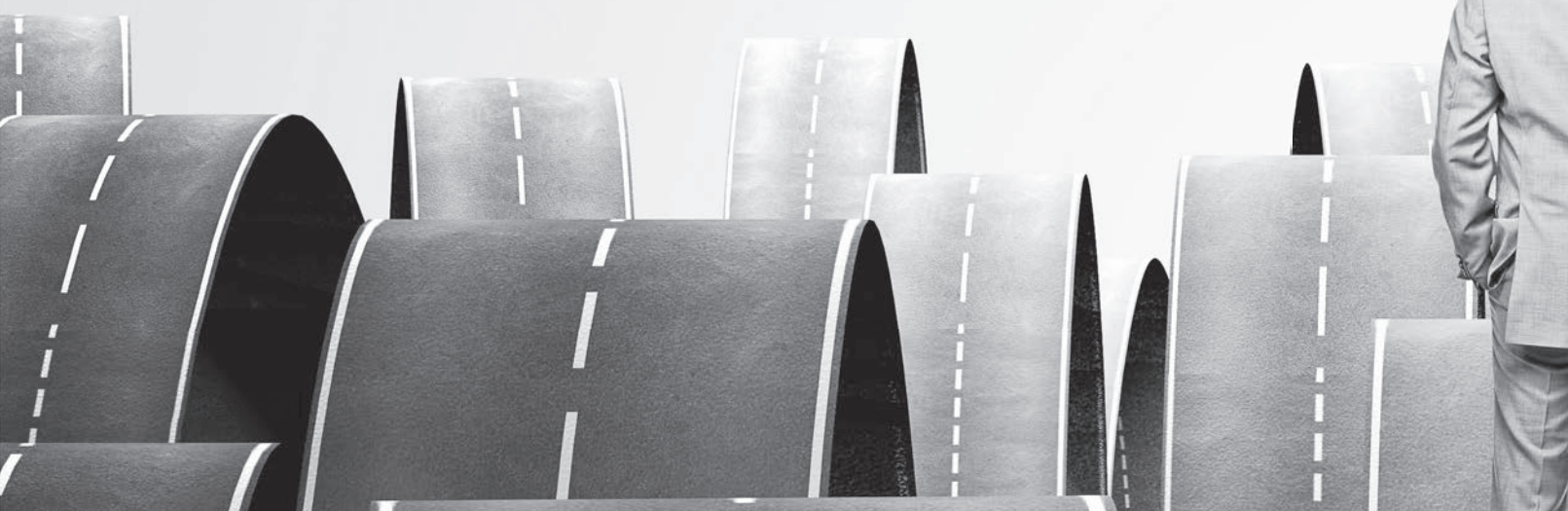
Ще однією сферою, у якій потрібно вибудувати ефективну модель є **налагодження партнерських відносин з місцевим бізнесом**. Не секрет, що чимала кількість підприємств сплачує податки не за місцем фактичного розташування, а за податковою адресою, таким чином позбавляючи певну громаду ресурсів. В цьому контексті цікавою виглядає ідея сплати податків не на прибуток, а на виведений капітал. Деякі власники підприємств звикли тривалий час вирішувати свої питання через центр, що сприяло формуванню в них зверхнього ставлення до місцевого самоврядування, з представниками якого тепер мають знаходити спільну мову і вибудовувати діалог.

Досвід співпраці з місцевим бізнесом, його всебічна підтримка, заохочення до розширення та збільшення своїх потужностей, інвестування в молодь громади та меценатської допомоги в перспективі має стати базисом для залучення інвестицій. Для цього потрібний певний заділ: від упізнаності громади, просування її бренду, створення максимально сприятливого клімату для ведення бізнесу, зручної і в належному стані інфраструктури, сервісного підходу до розуміння, що інвестор – дорогий гість у вашому домі.

Наступна теза є такою, що трохи набили оскомину своїм надто частим і не завжди умісним вживанням, але, тим не менш, є важливою для позитивного сприйняття стратегій розвитку як "живого" документа мешканцями ОТГ. Зокрема, це **комфортність і безпека проживання** на території певної громади. Переважну більшість людей шукає чітких і зрозумілих позицій в стратегії, які впливають на те, де вона працює, де живе і де відпочиває. Якщо умови не задовольнятимуть цим критеріям, то людина просто поїде в інше місце, а громада втратить найбільш активну й ініціативну частину своїх мешканців, а згодом і перспективу розвитку.

Тому для громад також дуже важливим є **орієнтація на молодь**, забезпечення післяурочного дозвілля, створення умов для занять спортом, підтримка різноманітних популярних у тинейджерів течій, створення центрів для відпочинку тощо.

Для більшості громад на сьогодні надзвичайно гострою є проблема старіння, відтоку працездатного населення та пошук інструментів стимулювання у молоді бажання лишатись. В цьому контексті конче потрібно залучати молодь до спільного при-

йняття рішень з життя громади, сприяти проявам громадської активності, загалом інвестувати в створення громадського середовища в громаді.

Для значної кількості громад очевидно, що державна підтримка не вічна і не покриває їхніх потреб в повному обсязі. Тому потрібна орієнтація на власні сили і пошук власних точок росту. Переважна більшість ОТГ Сумщини носять аграрний характер і основна ставка мала б робитись на **лідерство в агротехнологіях**. Наразі проекти пов'язані, наприклад, зі створенням плодово-ягідних кластерів є перспективними, проте поки що важко підйомними. Скажімо, Боромлянська громада, яка колись тривалий час славилась своєю полуницею, зараз практично втратила асоціювання з цією ягодою, а місцеве населення все менше займається її культивацією. Те саме стосується і лозоплетіння, яке перейшло на рівень кустарного промислу і тримається на старих насадженнях лози.

Чимала кількість громад в своїх сильних сторонах в SWOT-аналізі неодмінно вказувала "вигідне географічне розташування та мальовничі краєвиди". Закономірно, що в можливостях вони вбачали **розвиток зеленого туризму**. На жаль, туристичний потенціал Сумської області вкрай низький і перспектив його розвитку в громадах поки що нема. Наразі вони можуть говорити поки що про "створення передумов для розвитку туризму". Туризм – це передовсім бізнес, на якому потрібно заробляти, але на початковому етапі він потребує значних капіталовкладень і системної. За виключенням Тростянця, ці умови в наших ОТГ поки що не створені.

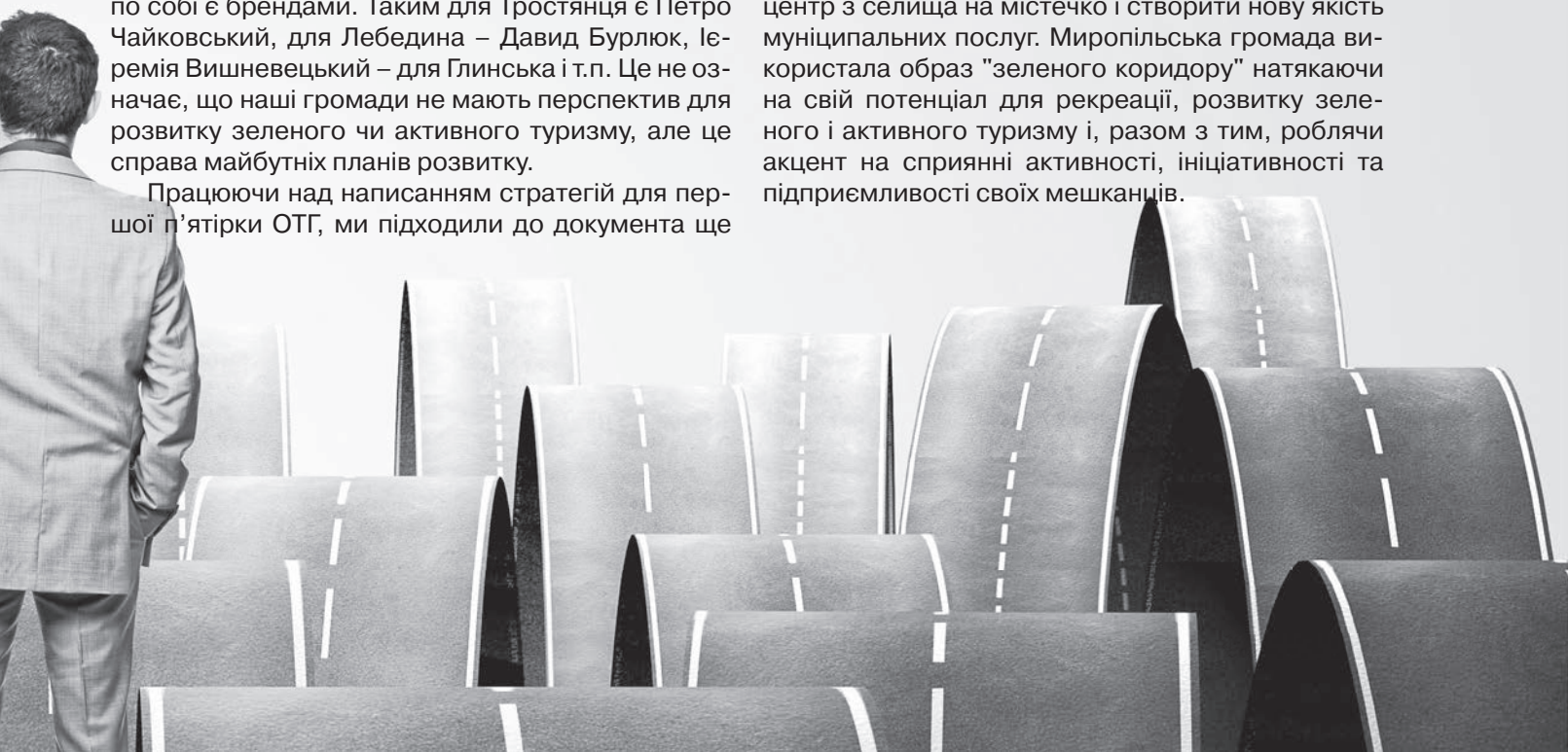
Ще одна проблема – це відсутність гідів, які б адекватно розумілись на проблемах історії і володіли сучасними навичками комунікації. Їх також потрібно готувати у ВНЗ чи на спецкурсах. Відсутні і популярні видання для туристів (графіка, піктограми, інтерактивні). На цьому етапі стратегічного планування видається продуктивнішим створювати арт-простори під людей, які пов'язані із Сумщиною і є загальновідомими в світі, тобто самі по собі є брендами. Таким для Тростянця є Петро Чайковський, для Лебедина – Давид Бурлюк, Ієремія Вишневецький – для Глинська і т.п. Це не означає, що наші громади не мають перспектив для розвитку зеленого чи активного туризму, але це справа майбутніх планів розвитку.

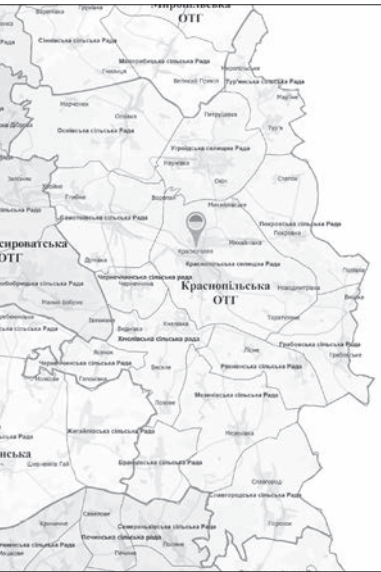
Працюючи над написанням стратегій для першої п'ятірки ОТГ, ми підходили до документа ще

й як до своєрідної політичної програми голови громади. Рівень сприйняття і розуміння потреб стратегій розвитку в новостворених громадах є не надто високим і несе на собі значний відсоток скепсису. Успішність реалізації цих перших трирічних планів не тільки стане досвідом і "трампліном" для проектування свого розвитку на наступний період (орієнтовно 2021-2027 рр.), тестом для громади на спроможність і життєздатність, але і звітом очільника громади перед людьми. Ми намагались, щоб розроблені документи містили узгоджений погляд на розвиток громади голови, членів Робочих груп та експертного середовища.

Основні проблеми, які зараз стоять перед громадами в реалізації своїх стратегій розвитку це – нестача кадрів (управлінських, освітніх, медичних, юристів, землемірів), майже тотальна зневіра і недовіра людей один до одного і до влади (ще один рудимент радянської системи, який дістався нам в спадок), потужне аграрне і контрабандистське лоббі, відсутність громадського середовища, наростання конкуренції з іншими ОТГ. Варто також пам'ятати, що суть реформи не тільки у децентралізації послуг і фінансів, але і відповідальності. Останній фактор поки що мало присутній в свідомості людей. Яскравим прикладом є показник відсотка спів-фінансування проектів: чим він вище, тим більше цей проект сприймається як свій і потрібним для громади. Натомість переважна більшість обмежується мінімально встановленою планкою в 10%.

Дані документи не є ідеальними, як і все в цьому світі, але, сподіваємось, що вони стали маленькими кроками до великих справ, які можуть і не привести до успіху, але принаймні нададуть сенсу і розуміння громадам в їхній діяльності. Остання теза певним чином проявилась в формулюванні місій для своїх громад. Логіка може нас привести від пункту А в пункт Б, а уява куди завгодно. В даному випадку, місія є мрією, яку стратегія має наблизити до конкретики. Так, Краснопільська громада задекларувала "нові традиції і великі амбіції", маючи на увазі бажання перетворити свій центр з селища на містечко і створити нову якість муніципальних послуг. Миропільська громада використала образ "зеленого коридору" натякаючи на свій потенціал для рекреації, розвитку зеленого і активного туризму і, разом з тим, роблячи акцент на сприянні активності, ініціативності та підприємливості своїх мешканців.

КРАСНОПІЛЬСЬКА ОТГ

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

- – 30 квітня 2017 р.
- – 555,5 км²
- – 16,2 тис. осіб
- – **с.мт. Краснопілля** [адміністративний центр громади], с.Михайлівське, с.Михайлівка, с.Новодмитрівка, с.Таратутино, с.Хмелівка, с.Веселе, с.Лозове, с.Виднівка, с.мт.Угроїди, с.Наушівка, с.Петрушівка, с.Окіп, с.Самотоївка, с.Глибне, с.Думівка, с.Хвойне, с.Воропай, с.Чернеччина, с.Мозкове, с.Ясенок, с.Гапонівка, с.Осоївка, с.Марченки

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Можливості

- розвиток тваринництва
- розвиток рибного господарства
- створення системного переробного виробництва
- вироблення еко-продуктів
- промислове добування природних ресурсів [глина, крейда, торф]
- відновлення спиртової галузі
- побудова міні-асфальтного заводу
- розвиток зеленого туризму та облаштування зон відпочинку
- залучення зовнішніх інвестицій
- потенціал для розвитку спорту [стадіони, лижна база, спортзали]
- створення бренду громади
- розширення залучення мешканців громади до прийняття рішень
- прийняття програм з підтримки ведення бізнесу, енергозбереження та енергооптимізації
- розвиток народних ремесел

Загрози

- продовження старіння громади;
- нерегульованість законодавства;
- мовчливість появи незадоволення населення впровадженням реформ;
- різка зміна вектору реформ в державі;
- загроза закриття працюючих промислових підприємств;
- реєстрація місцевих підприємств за межами громади;
- загострення військового конфлікту на сході України;
- недофінансування з боку держбюджету;
- складність самостійного утримання об'єктів інфраструктури в громаді.

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Сильні сторони

- природні ресурси – лісовий фонд, мисливські угіддя, водні об'єкти [річки, ставки, джерела], велика частка чорноземів в структурі ґрунтів
- людський ресурс
- наявність промислових підприємств
- наявність с/г підприємств-інвесторів
- залізниця з міжнародним сполученням [РФ]
- достатня сировинна база для інвестування в створення підприємств по переробці молока, риби, овочів, фруктів, лісових багатств [березовий сік, лісові ягоди, гриби, горіхи]
- наявність пам'яток історії та культури, природних ландшафтів для розвитку туризму
- екологічно безпечна територія [відсутні небезпечні підприємства, низький радіаційний фон]
- розташування неподалік обласного центру м.Суми [40 км], траси Р45 Суми-Краснопілля-Богодухів, з/д Баси-Ігтя, Південної залізниці
- розвинені індивідуальні домогосподарства [свинарство, садівництво, бджолярство, кролівництво]
- наявність спортивних і творчих колективів, які популяризують громаду в області та за її межами
- розвинена соціальна інфраструктура [спортивна, культурна, освітня, медична]

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Слабкі сторони

- низька активність населення в створенні ОСББ та кооперативів
- негативна демографічна ситуація
- високий рівень безробіття та трудова міграція молоді
- низький рівень середньої оплати праці
- слабо розвинене тваринництво
- відсутність с/г переробної промисловості
- нерегульованість земельного законодавства
- складна процедура отримання дозволів для розробки корисних копалин
- зношеність основних фондів активних підприємств та низький рівень їх переоснащення
- високий ступінь зношеності інженерно-технічних комунікацій
- незадовільний стан доріг
- ускладнення прикордонного співробітництва з РФ
- незначний рівень внутрішніх та зовнішніх інвестицій
- низький рівень та незначна кількість громадських послуг
- відсутність внутрішнього обласного конкурсу проєктів для громад
- низький рівень комунікації громади з обласною владою
- сформованість неповністю в межах Перспективного плану відходів
- питання сортування сміття та вивозу твердих побутових відходів
- відсутність програм та недостатнє використання наявних інструментів підтримки бізнесу
- незначний досвід залучення позабюджетних грантових коштів
- відсутність схем просторового планування громади
- відсутність енергоменеджменту
- недостатньо високий рівень надання адмінпослуг

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Краснопільської сільської ради на 2018-2020 роки

Місія громади:

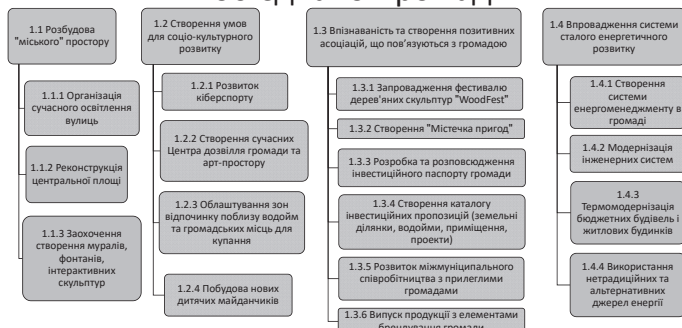
Краснопільщина – гостинна громада з новими традиціями та великими амбіціями

Стратегічне бачення:

Розбудова громади, економічно розвиненої, побудованої на довірі між усіма жителями громади та безпечної для повноцінного створення та життя сім'ї

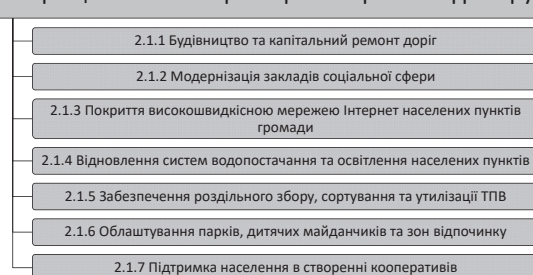

1. Краснопілля – центр об'єднаної громади

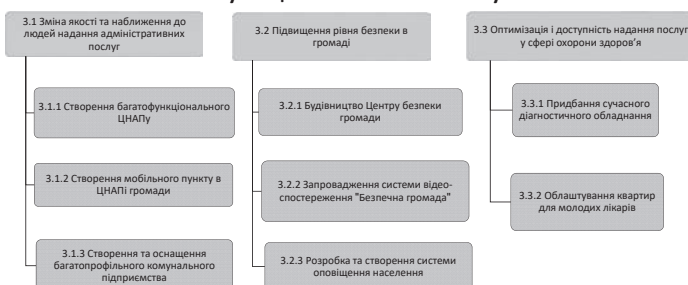

2. Розвиток старостинських округів

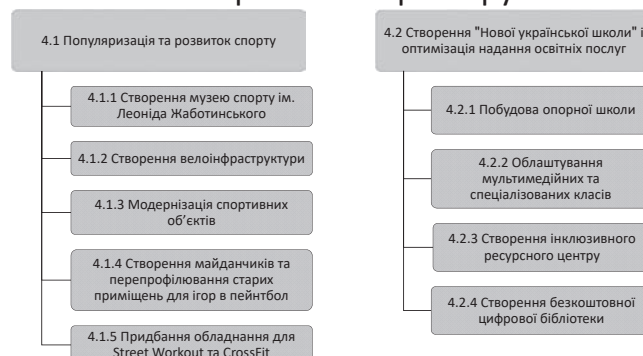
2.1 Покращення інженерно-транспортної інфраструктури

3. Створення нової системи надання муніципальних послуг

4. Розбудова освітнього і спортивного простору

МИКОЛАЇВСЬКА ОТГ

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

- – 30 грудня 2016 р.
- – 233,61 км²
- – 3759 осіб
- . **с.Миколаївка** [адміністративний центр громади], с.Спаське, с.Северинівка, с.Васюківщина, с. Гриценкове, с. Соколине, с.Перехрестівка, с.Рогізне, с.Над'ярне, с.Литварівка, с.Мар'ївка, с.Вербове, с.Софіївка, с.Склярівка, с.Постольне, с.Лікарське, с.Степаненкове, с.Бурчак, с.Кекине, с.Капітанівка

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Можливості

- зростання попиту на сільськогосподарську продукцію
- впровадження енергозберігаючих технологій
- розвиток рибного господарства
- залучення зовнішніх інвестицій
- створення сільськогосподарських кооперативів
- побудова партнерських відносин з місцевим бізнесом

Загрози

- дестабілізація економічної ситуації в країні
- недостатня державна підтримка сільгоспвиробників
- погіршення демографічної ситуації і продовження старіння громади
- обмежені фінансові ресурси для розвитку сільської ради
- укрупнення громад
- високий рівень корупції в державі

SWOT – аналіз

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Сильні сторони

- географічне положення [близькість обласного центру]
- наявність вільного земельного ресурсу
- низьке екологічне навантаження суб'єктів господарювання
- стабільний розвиток та відносно висока продуктивність с/г галузі
- наявність творчих колективів, що популяризують громаду

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Слабкі сторони

- низький рівень сфери послуг
- погана якість дорожнього покриття більшості комунальних доріг
- відсутність обладнаних відпочинкових зон
- недостатнє забезпечення людей працездатного віку робочими місцями
- відтік працездатного населення в молодому віці
- соціальна пасивність людей
- незадовільний рівень середньої оплати праці
- низький рівень залучення зовнішніх інвестицій
- відсутність генеральних планів населених пунктів
- складне транспортне сполучення між населеними пунктами громади
- слабо розвинені спортивна мережа і сфера культури
- велика розкиданість населених пунктів громади і як наслідок відсутність згуртованості території

SWOT – аналіз

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Миколаївської сільської ради на 2018-2020 роки

Місія громади:

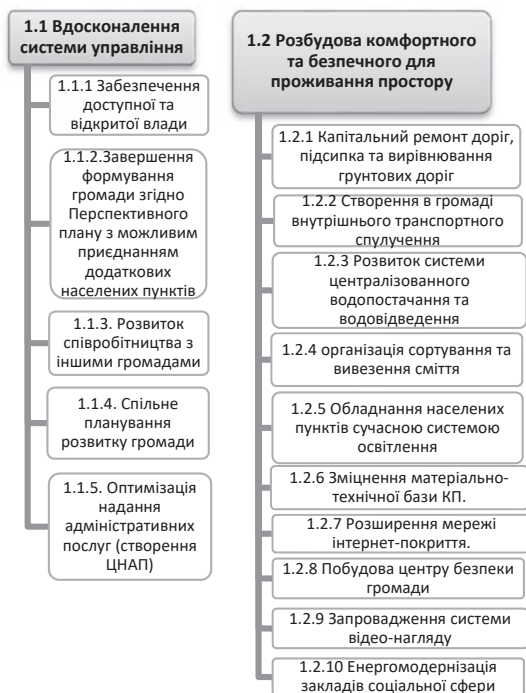
Згуртована самодостатня конкурентоспроможна громада, простір гармонійного розвитку дітей і молоді

Стратегічне бачення:

- соціально благополучна
- з екологічно чистою продукцією сільського господарства
- розвиненим та дружнім середовищем для ведення бізнесу
- інфраструктурою для культурного відпочинку
- безпечна і комфортна для проживання

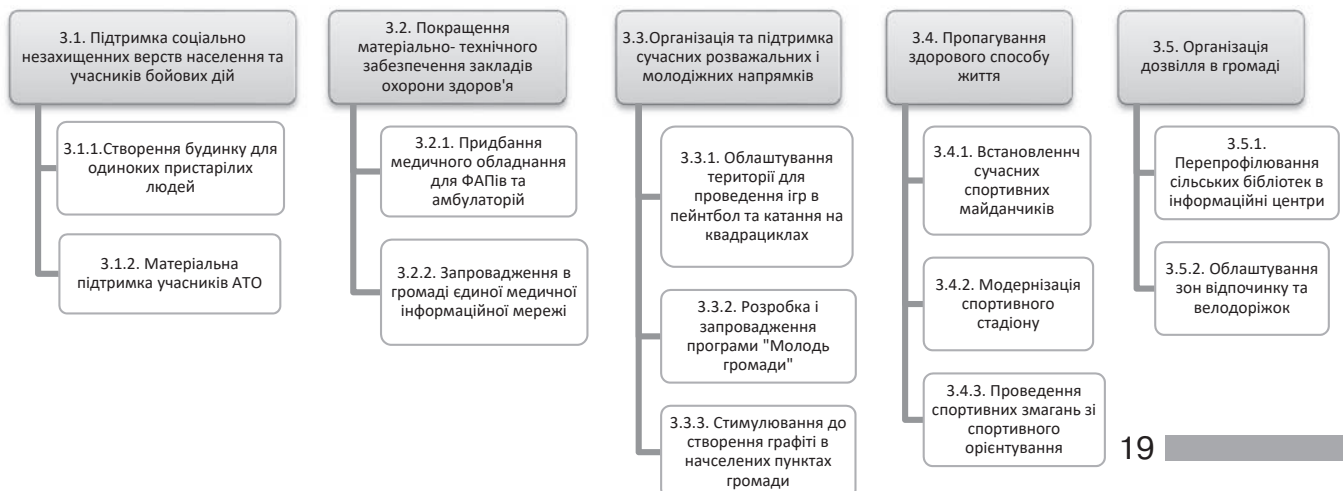
1. Згуртування території

2. Закладення підвалин для сталого економічного розвитку

3. Забезпечення соціальних стандартів та створення нового соціо-культурного простору в громаді

МИРОПІЛЬСЬКА ОТГ

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

- – 25 серпня 2016 р.
- – 298,6 км²
- – 4586 осіб
- – **с.Миропілля** [адміністративний центр громади], с.Грунівка, с.Олександрія, с.Запсілля, с.Велика Рибиця, с.Мала Рибиця, с.Великий Прикіл, с.Сінне, с.Барилівка, с.Гнилиця

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Можливості

- залучення коштів державних та міжнародних програм для розвитку громади
- створення умов для розвитку сільського [зеленого] туризму
- скорочення енергоспоживання через активне впровадження енергоефективних технологій
- розвиток кооперативного руху на селі [м'ясо-молочна сфера]
- повернення традиційних ярмарків та фестивалів
- легалізація та відновлення закритих кар'єрів, садів тощо

SWOT – аналіз

Загрози

- близькість до кордону з РФ, що може зробити неможливим прихід інвесторів
- продовження старіння громади і відтоку молоді
- подальше зростання цін на енергоносії та послуги житлово-комунального господарства
- поглинення громадами-конкурентами
- нестача кваліфікованих кадрів для ОМС і як наслідок – неспроможність сформувати ефективну команду

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Сильні сторони

- стабільний розвиток сільськогосподарської галузі
- наявність діючих підприємств по сушці і калібровці зерна та виготовлення пилетів
- екологічно чисті водні та лісові об'єкти
- наявність вільних земельних ділянок для розширення потужностей діючих суб'єктів господарювання та інвестування в нові проекти
- наявність сировинної бази для м'ясо-молочної галузі

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Слабкі сторони

- незадовільний стан об'єктів соціальної сфери, транспортної інфраструктури та житлово-комунального господарства
- дисбаланс попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці
- брак власних коштів підприємств для здійснення інвестування у подальший розвиток
- недостатня висока частка продукції місцевих товаровиробників на споживчому ринку громади
- відсутня система поводження з твердими побутовими відходами та їх утилізація
- зношеність житлового фонду
- зменшення обсягів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників
- обмеженість бюджетних асигнувань у будівництво, зростання вартості будівельних матеріалів, транспортних послуг

SWOT – аналіз

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Миропільської сільської ради на 2018-2020 роки

Місія

Миропільська громада – "зелений коридор" для щирих, активних та небайдужих людей

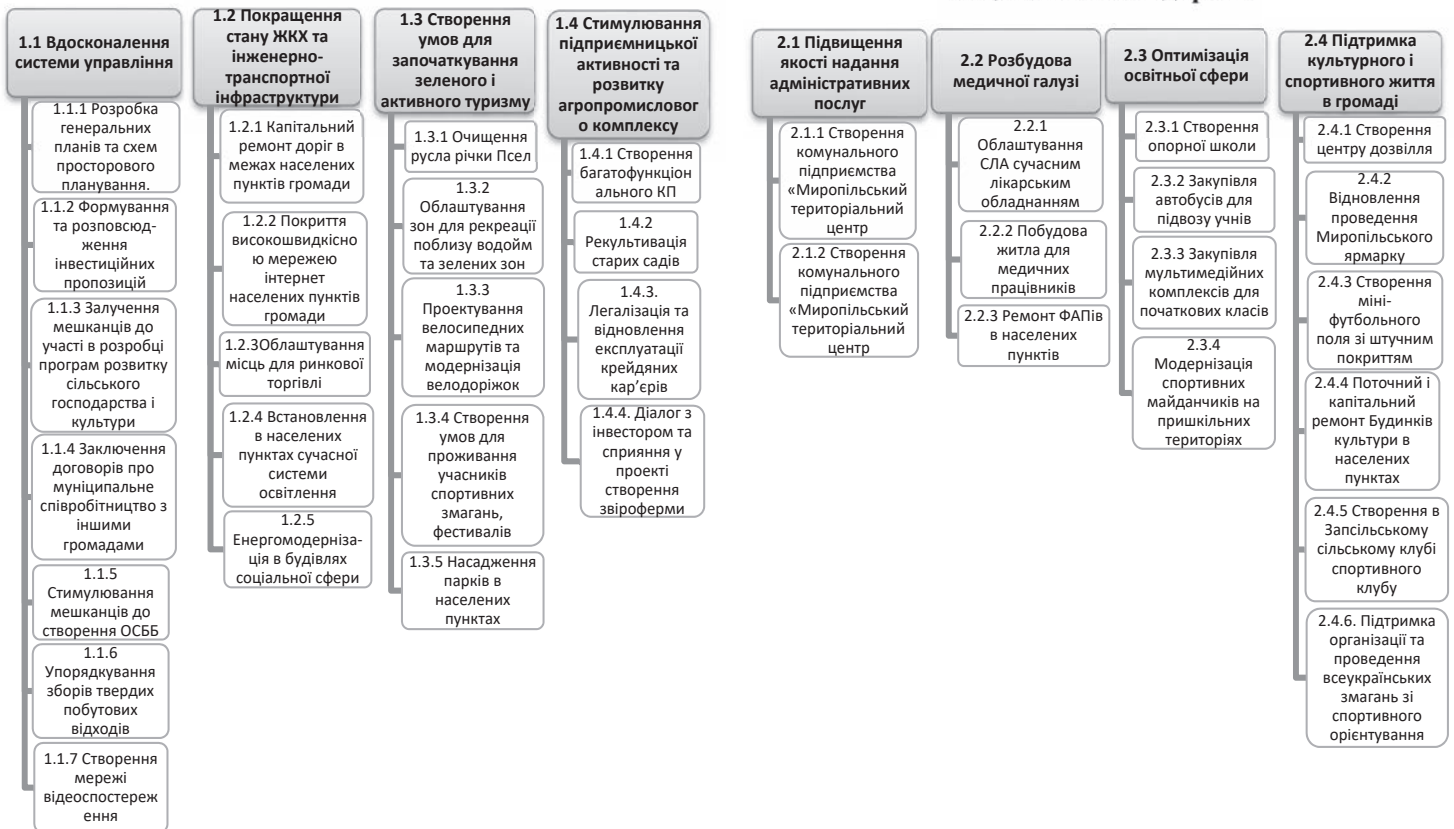
Стратегічне бачення

Ініціативна, інвестиційно приваблива та екологічно чиста громада, популярне місце для оздоровлення та відпочинку, з високим рівнем соціального захисту жителів

1. Інтеграція та просторовий розвиток території

2. Формування гуманітарної політики та забезпечення соціальних стандартів

ЦЕНТР РОЗВИТКУ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

– 30 грудня 2016 р.

– 176,7 км²

– 5500 осіб

– смт.Хотінь [адміністративний центр громади], с.Писарівка, с.Кіндратівка, с.Костянтинівка, с.Перше Травня, с.Степне, с.Олексіївка, с.Андріївка, с.Новомиколаївка, с.Володимирівка

ЦЕНТР РОЗВИТКУ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Можливості

- створення сприятливого бізнес-клімату і налагодження діалогу з підприємцями
- розширення виробничих потужностей у промисловій галузі
- створення системного переробного виробництва молока
- облаштування зон відпочинку, розробка велосипедних і лижних маршрутів з перспективою розвитку зеленого і активного туризму
- залучення зовнішніх інвестицій
- розвиток кооперації

Загрози

- незадоволення населення впровадженням реформ
- неможливість розпоряджатись землями поза межами населених пунктів
- продовження старіння громади
- посилення конкуренції за державний ресурс і, як наслідок, конфліктність з іншими громадами
- недофінансування з боку держбюджету
- складність утримання об'єктів інфраструктури в громаді
- неповний контроль і захищеність кордону з РФ

SWOT – аналіз

ЦЕНТР РОЗВИТКУ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Сильні сторони

- довіра до місцевої влади, харизматичність очільника громади
- стабільність агропромислового комплексу
- наявність крупних суб'єктів господарювання
- розташування неподалік обласного центру м.Суми [17 км], поряд проходить автошлях Київ – Суми – Курськ [Н07]

Слабкі сторони

- високий рівень природної смертності та низька народжуваність
- незабезпеченість управлінськими та медичними кадрами
- доволі високий рівень безробіття та трудова міграція молоді
- незадовільний стан доріг з ґрунтовим та твердим покриттям

SWOT – аналіз

ЦЕНТР РОЗВИТКУ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

Сильні сторони

- наявність та постійне розширення мережі швидкісного інтернету
- наявність вільних земельних площ для розвитку аграрного бізнесу
- розвинені індивідуальні домогосподарства [птахівництво, свинарство, садівництво, бджільництво, кролівництво]

Слабкі сторони

- високий рівень природної смертності та низька народжуваність
- незабезпеченість управлінськими та медичними кадрами
- доволі високий рівень безробіття та трудова міграція молоді
- незадовільний стан доріг з ґрунтовим та твердим покриттям

SWOT – аналіз

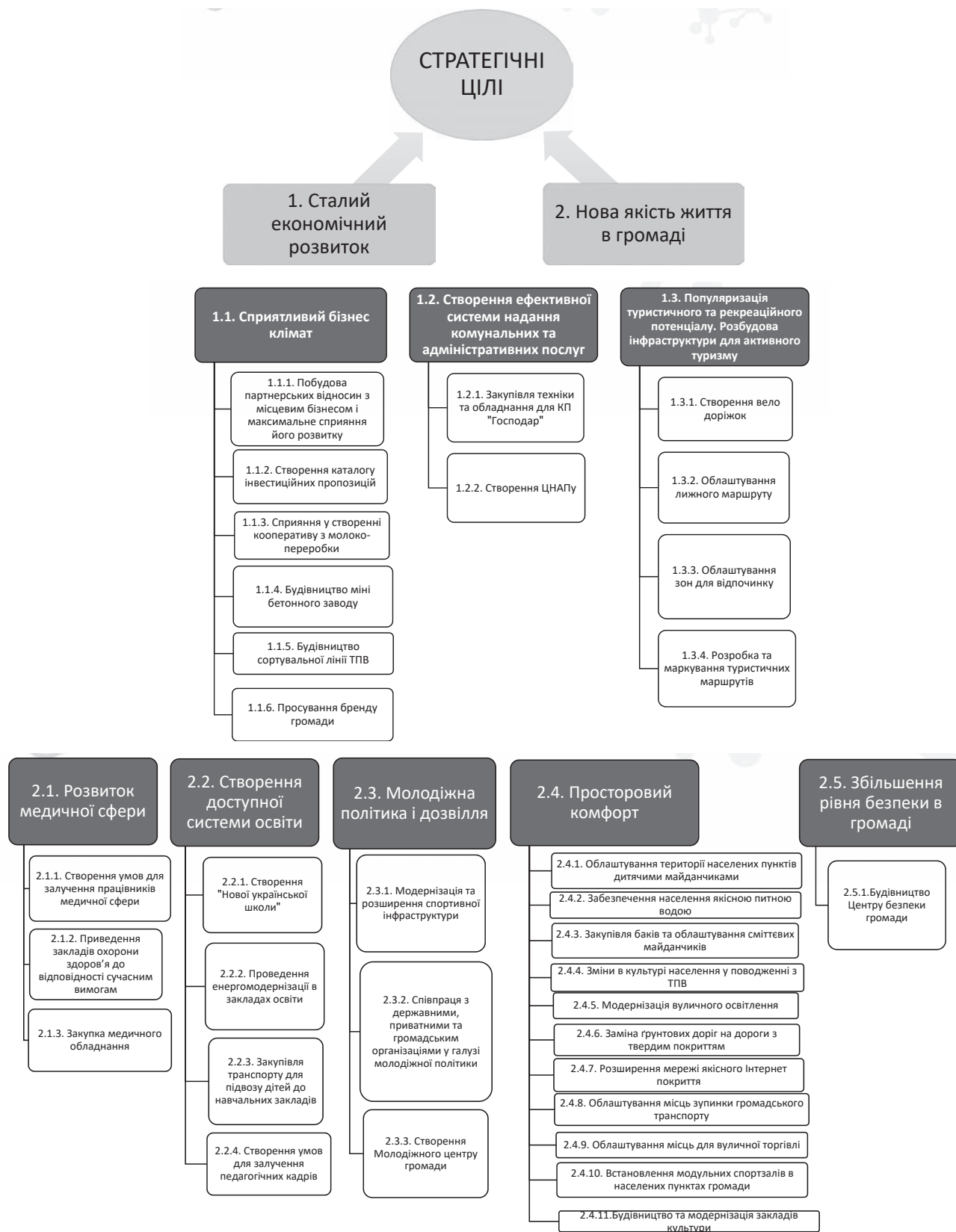
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Хотінської селищної ради 2018-2020 рр.

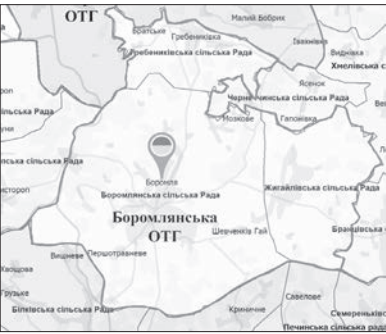
Місія

Заможна громада зі сталим розвитком, лідер об'єднаних процесів в області

Стратегічне бачення

Громада, яка вибудовує партнерські відносини з бізнесом, здійснює максимальне сприяння та підтримку підприємницьких ініціатив, забезпечує високий рівень соціальних стандартів, ефективно використовує наявні ресурси, створює умови для залучення прихильників активного відпочинку з усієї області

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

- – 18 грудня 2016 р.
- – 305.02 км²
- – 6367 тис. осіб
-
- – **с.Боромля** [адміністративний центр громади], с.Братське, с.Вовків, с.Градське, с.Гребениківка, с.Жигайлівка, с.Мозкове, с.Набережне, с.Новгородське, с.Пархомівка, с.Першотравневе, с.Шевченків Гай

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Можливості

- людський ресурс
- розширення виробничих потужностей у тваринницькій галузі
- створення системного переробного виробництва
- облаштування зон відпочинку з перспективою розвитку зеленого туризму
- залучення зовнішніх інвестицій у розвиток птахівництва та вівчарства
- потенціал для розвитку спорту (стадіони, спортзали, спортивні майданчики)
- робота над упізнаваністю та популяризацією громади в області і країні загалом
- підвищення ініціативності мешканців громади шляхом залучення до обговорення та прийняття рішень
- прийняття програм з підтримки ведення бізнесу та енергооптимізації
- розвиток народних ремесел [позоплетіння]
- можливості для розвитку кооперації

Загрози

- можливість появи незадоволення населення впровадженням реформ
- неврегульованість законодавства
- продовження старіння громади
- загроза закриття працюючих промислових підприємств
- реєстрація місцевих підприємств за межами громади
- недофінансування з боку держбюджету
- складність самостійного утримання об'єктів інфраструктури в громаді
- подальша ескалація війни на сході України

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Сильні сторони

- наявність діючих промислових та с/г підприємств
- достатня сировинна база для інвестування в створення підприємств по переробці молока, риби, овочів, фруктів, лісових багатств [березовий сік, лісові ягоди, гриби, горіхи]
- наявність пам'яток історії та природних ландшафтів
- розташування неподалік обласного центру м.Суми [43 км], через село проходить автоtrasа Суми – Полтава [Н12], та автоtrasа Харків – Суми, ж/Д станція Боромля [с.Новгородське] Південної залізниці
- розвинені індивідуальні домогосподарства [птахівництво, свиноварство, садівництво, бджільництво, кролівництво]
- наявність спортивних і творчих колективів, які популяризують громаду в області та за її межами
- розвинена соціальна інфраструктура [спортивна, культурна, освітня, медична]

ЦЕНТР РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сумський відокремлений підрозділ

SWOT – аналіз

Слабкі сторони

- негативна демографічна ситуація
- високий рівень безробіття та трудова міграція молоді
- відсутність с/г переробної промисловості
- незадовільний стан доріг
- питання сортування сміття та вивозу твердих побутових відходів
- незначний досвід залучення позабюджетних грантових коштів
- відсутність схем просторового планування громади

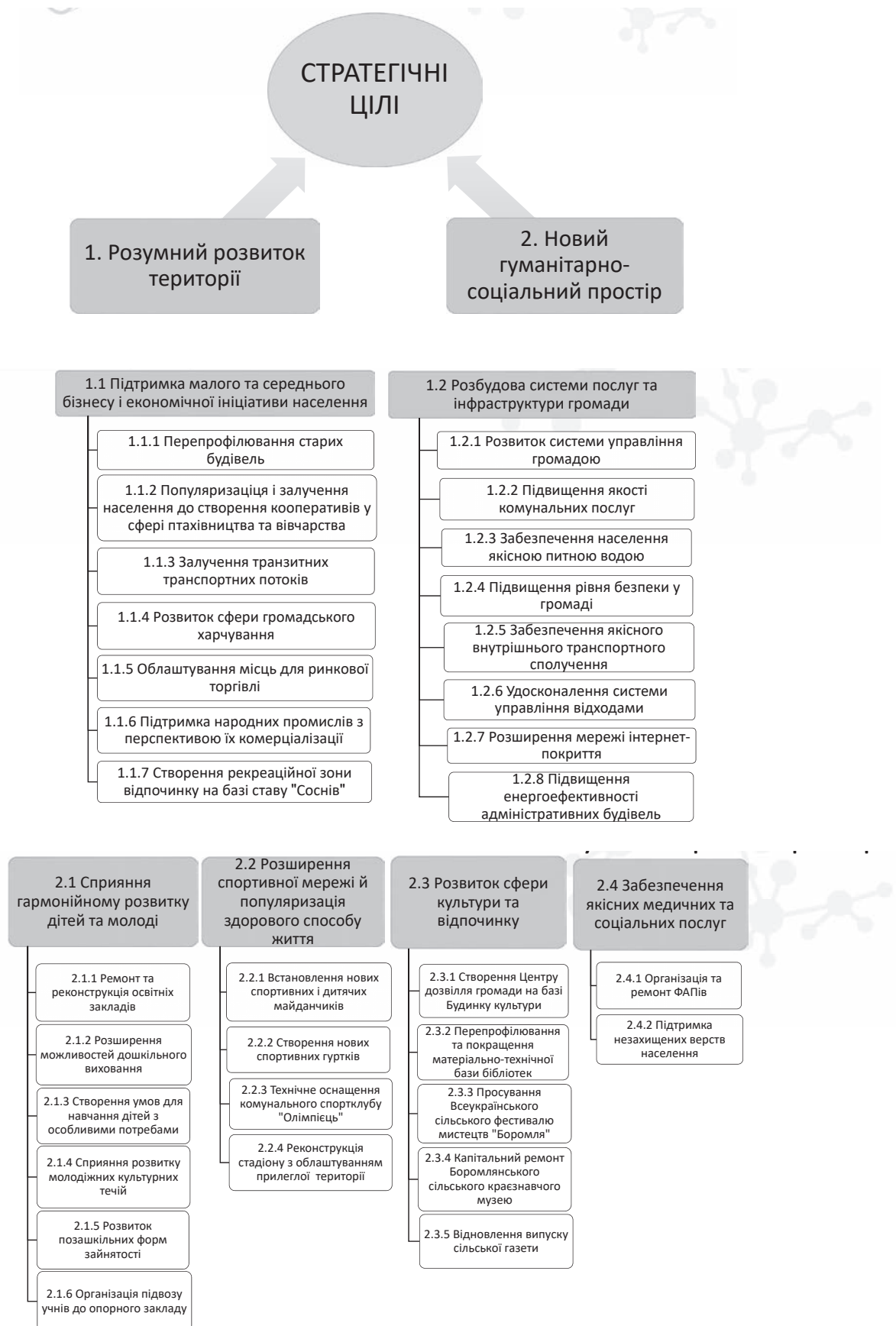
Стратегія розвитку Боромлянської сільської ради на 2018-2020 роки

Місія Боромлянської громади:

Боромлянська громада – полунишна столиця Сумщини, громада високоосвічених і ініціативних людей

Стратегічне бачення:

Боромлянська громада: це відкрита влада, спільне планування розвитку, діалог з бізнесом, партнерська модель, заохочення і підтримка народних ремесел. Соціально орієнтована громада, яка створює середовище соціального благополуччя для своїх жителів за рахунок ефективного та дієвого управління її ресурсами.

полунична столиця Сумщини

Іван Ворона,
заступник Боромлянського
сільського голови
Тростянецького району

На відміну від планів соціально-економічного розвитку Стратегія є "маленькою конституцією" громади. Інформаційно-методичний супровід нашої роботи відбувався за підтримки Сумського "Центру розвитку місцевого самоврядування".

Написання даної Стратегії базувалося на зборі та аналізі двох типів даних: кількісних (статистичних та числових), а також якісних. Варто зазначити, що стратегія є наслідком консультацій з відповідними структурними підрозділами виконкому, підприємцями й представниками неурядових організацій. Таким чином, документ має багатосторонній партисипаційний характер.

Ознайомившись з рядом Стратегій розвитку інших громад виникла ідея спробувати нестандартно підійти до створення власної.

Перш за все, була проведена діагностика актуального стану громади з урахуванням динаміки таких аспектів:

- загальна характеристика громади (географічне розташування відносно головних центрів розвитку, що знаходяться неподалік і мають стратегічне значення для економічного розвитку);

- демографічна ситуація (стан народжуваності

й природної смертності, міграції, працевлаштування та безробіття). На офіційному сайті <http://decentralization.gov.ua/gromada> зазначено, що кількість населення у нашій громаді становить 5512 жителів. Натомість відповідно до наших власних обчислень станом на 01.01.2018 року на основі погосподарського обліку ця цифра складає 6367 осіб;

- комунікаційна інфраструктура (наявність і використання дорожніх, залізничних комунікаційних шляхів і з'єднань);

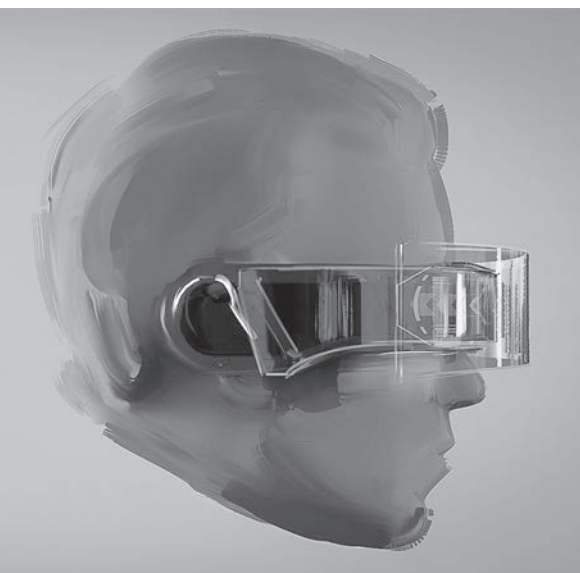
- локальний сектор підприємництва (економічна та інвестиційна діяльність).

В рамках даної роботи було проведено детальний SWOT-аналіз, який допоміг визначити сильні та слабкі сторони, а також шанси і небезпеки для розвитку громади у новому адміністративно-територіальному устрої. Використання даного методу допомогло визначити важливі та

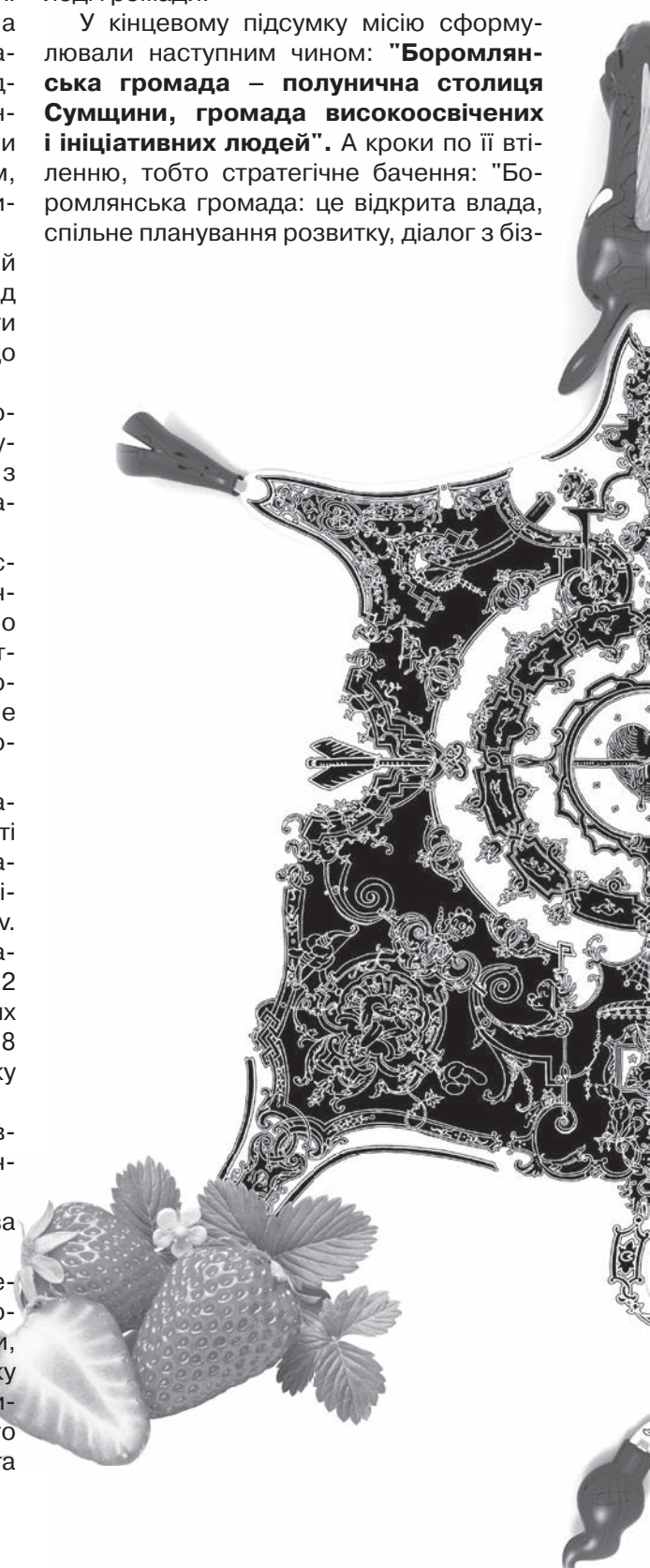
перспективні напрямки й цілі стратегії, які відповідають баченню громади в цілому та сприятимуть її економічному розвитку. Опираючись на бачення пріоритетів і цілей, створено план дій та описано можливі фінансові інструменти, що допомагатимуть у їх реалізації.

Найбільш активне обговорення та дебати викликало узгодження місії та стратегічного бачення розвитку громади. З метою якомога ширшого залучення громадськості були ініційовані обговорення, в тому числі в середовищі підлітків та молоді громади.

У кінцевому підсумку місію сформулювали наступним чином: **"Боромлянська громада – полунична столиця Сумщини, громада високоосвічених і ініціативних людей"**. А кроки по її втіленню, тобто стратегічне бачення: "Боромлянська громада: це відкрита влада, спільне планування розвитку, діалог з біз-

Боромлянська громада –

несом, партнерська модель, заохочення і підтримка народних ремесел. Соціально орієнтована громада, яка створює середовище соціального благополуччя для своїх жителів за рахунок ефективного та дієвого управління її ресурсами".

Основною ідеєю цього стратегічного плану є підготовка до **повернення Боромлі іміджу полуничної столиці регіону**. З цією метою передбачається закласти створення ягідного кластеру. В межах цієї ж планується формування своєрідного "трампліну", у вигляді започаткування фестивалю "Боромлянської полуниці" та заохочення мешканців громади до культивування та кооперації у її вирощуванні.

Дана стратегія є короткостроковою на період 2018-2020 років.

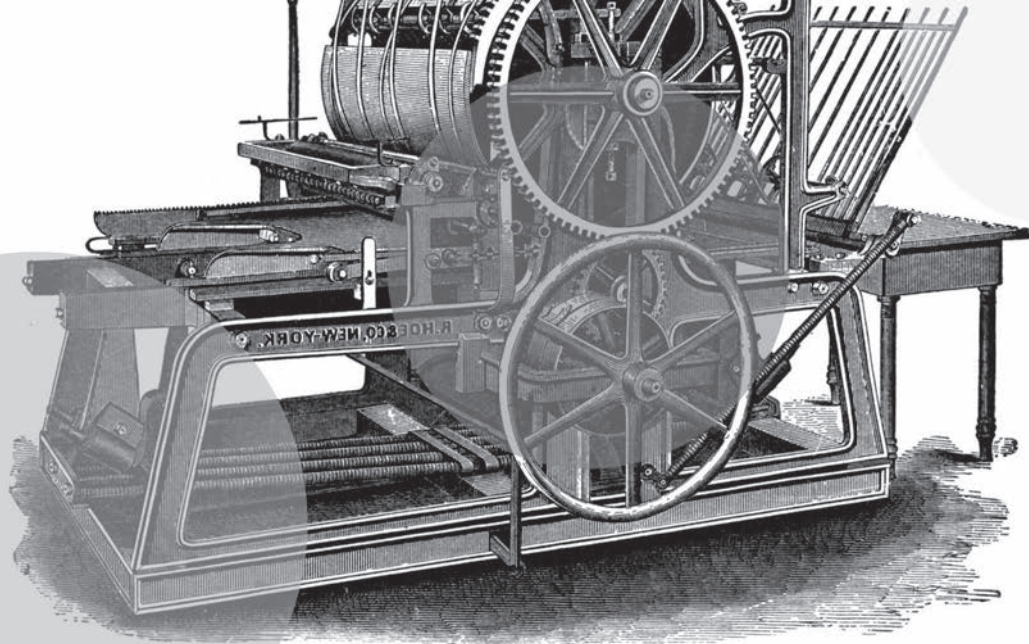
Орієнтуючись на слова Уолта Клемент-а Стоуна: *"Чітка мета – перший крок до будь-якого досягнення"*, – ми визначили пріоритетність кроків для реалізації стра-

тегії. Загалом під час засідань Робочої групи було напрацьовано 57 ідей проєктів, при цьому 8 із них лягли в основу стратегії і будуть першочергово реалізовуватись до 2020 року. Зокрема це наступні завдання:

- Створення багатофункціонального ЦНАПу з мобільним пунктом (для своєчасного та якісного надавання адмінпослуг населенню громади).
- Міцна матеріально-технічна база для КП "Добробут" (для якісного надавання муніципальних послуг у сфері водопостачання, водовідведення, утримання комунальних доріг та закладів, прибирання снігу, листя, сортування та вивезення ТПВ).
- Забезпечення високих стандартів питної води для населення (очищення шахтових колодязів і криниць, взяття на баланс та утримання артезіанських свердловин).
- Відкриття ДНЗ "Дзвіночок" (128 дітей громади не охоплені дошкільною освітою).
- Організація мережі позашкільної зайнятості (відкриття музичної школи, нових гуртків у спортивному клубі "Олімпієць", започаткування та підтримка кіберспорту).
- Придбання нових дитячих та спортивних майданчиків (облаштування місць відпочинку молодих матерів з дітьми, пропагування здорового способу життя за допомогою вуличного спорту).
- Запуск автобусних маршрутів між населеними пунктами громади (відсутність транспортного сполучення та значна віддаленість від центру громади).
- Підтримка та просування фестивального руху (відновлення проведення Всеукраїнського сільського фестивалю мистецтв "Боромля", започаткування проведення фестивалю боромлянської полуниці).

Під час обговорення і затвердження стратегії на сесії найбільше питань у депутатів громади викликало щодо розбудови соціальної інфраструктури, медичної первинки, перспективи укрупнення громади та конкуренції за державний, приватний і людський ресурс із іншими громадами.

RE [ФОРМ

Правовий механізм набуття права власності ОТГ на неуспадковане майно

Станом на сьогодні в Україні доволі розповсюдженими, особливо в сільській місцевості, є ситуації, коли після смерті особи її майно з тих чи інших причин залишається неуспадкованим.

Натомість, законодавством передбачено механізм, необхідний для подальшого визначення правового статусу такого майна, що є важливою передумовою для можливості його подальшого законного використання та розпорядження ним.

Так, відповідно до статті 1277 Цивільного Кодексу України за таких умов це майно може бути передано до власності відповідної територіальної громади шляхом визнання його відумерлою спадщиною.

Набуття територіальною громадою права власності на таку спадщину має слугувати не лише уникненню ситуацій, коли майно після смерті власника руйнується та стає аварійно небезпечним, а й створює додаткові можливості для розвитку громад.

19 жовтня 2016 року набув чинності Закон України "Про внесення змін до законодавчих актів України щодо правової долі земельних ділянок, власники яких померли", що значно удосконалив процедуру визнання спадщини відумерлою. Саме про цю процедуру йтиметься у цій статті.

Яке майно може бути визнано відумерлою спадщиною?

Відумерлою спадщиною може бути визнано як рухоме так і нерухоме майно, у разі:

- відсутності спадкоємців за заповітом і за законом;

- усунення спадкоємців від права на спадкування;
- неприйняття спадкоємцями спадщини;
- відмови спадкоємців від прийняття спадщини.

Який саме орган місцевого самоврядування може претендувати на отримання у власність неуспадкованого майна?

На таке майно може претендувати орган місцевого самоврядування (сільська, селищна, міська рада) за місцем відкриття спадщини, а якщо до складу спадщини входить нерухоме майно – за місцезнаходженням такого майна.

При цьому, місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. У разі ж, якщо місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття спадщини є місцезнаходження нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна – місцезнаходження основної частини рухомого майна. В особливих випадках місце відкриття спадщини встановлюється законом.

Відповідно спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини, а нерухоме майно – за його місцезнаходженням.

Що робити з рухомим майном, яке знаходиться на об'єкті

Марина Лобова,
юрисконсульт Сумського "Центру розвитку
місцевого самоврядування"

МАІ: #6

нерухомого майна (наприклад, меблі, розташовані у будинку)?

У разі якщо на об'єкті нерухомого майна на момент відкриття спадщини знаходиться рухоме майно, що входить до складу спадщини, таке рухоме майно переходить у власність територіальної громади, якій передано нерухоме майно.

В якому порядку майно може бути визнано відумерлою спадщиною?

Визнання спадщини відумерлою здійснюється в судовому порядку, відповідно до правил цивільного судочинства, в порядку окремого провадження (глава 9 Цивільного процесуального кодексу України).

Хто може подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою?

Заяву про визнання спадщини відумерлою до суду за загальним правилом подають відповідні органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради).

Разом з тим, така заява може також бути подана кредитором спадкодавця, а якщо до складу спадщини входять земельні ділянки сільськогосподарського призначення – власниками або користувачами суміжних земельних ділянок. У такому разі суд залучає до розгляду справи органи місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини та/або за місцезнаходженням нерухомого майна, що входить до складу спадщини.

До якого суду має бути подано заяву про визнання спадщини відумерлою?

Заява про визнання спадщини відумерлою у випадках, встановлених Ци-

вільним кодексом України, подається до суду за місцем відкриття спадщини або за місцезнаходженням нерухомого майна, що входить до складу спадщини.

В які строки можна подати подано заяву про визнання спадщини відумерлою?

Таку заяву слід подавати лише після спливу одного року з часу відкриття спадщини.

При цьому, часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою відповідно до частини третьої статті 46 Цивільного кодексу України.

Отже, шість місяців дається спадкоємцям для того, щоб вони подали заяву про прийняття спадщини, і ще шість місяців – це люфт для тих спадкоємців, які не встигли цього зробити протягом визначеного законодавством терміну.

Чи є у територіальній громаді, яка набула право власності на відумерле майно, якісь зобов'язання перед кредиторами спадкодавця?

Так, територіальна громада, яка стала власником такого майна, зобов'язана задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до статті 1231 Цивільного кодексу України. Якщо власниками відумерлого майна стали декілька територіальних громад, вимоги кредиторів спадкодавця задовольняються територіальними громадами пропорційно до вартості відумерлого майна, набутого у власність кожною з них.

Розвиток міжмуніципального співробітництва на Сумщині

Впровадження реформи децентралізації та процес об'єднання територіальних громад в Україні за останні декілька років суттєво переорієнтував систему побудови влади та розподілу повноважень. Окрім інших позитивних змін соціально-економічного характеру, цей процес призвів й до налагодження партнерських стосунків між органами місцевого самоврядування базового рівня. Громади перестають бути конкурентами, які були змушені "випрошувати" собі кошти в районі. Навпаки, як самостійні та відповідальні суб'єкти, вони починають злагоджено співпрацювати задля вирішення спільних проблем та розвитку.

Така співпраця відбувається відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад" у формах:

- делегування виконання одного чи кількох завдань;
- реалізації спільних проектів;
- спільного фінансування [утримання] або утворення комунальних підприємств, установ та організацій;
- утворення спільного органу управління.

Показовою в аспекті динаміки впровадження цього механізму є Сумщина, на території якої з 2014 до 2017 року було укладено лише 1 угоду про співробітництво територіальних громад, і тільки за грудень 2017 року їх кількість збільшилась до 10.

Наразі на Сумщині укладено угоди:

- між Березівською сільською радою та Глухівською міською радою Глухівського району у формі спільного фінансування інфраструктурного об'єкта комунальної форми власності "Удосконалений полігон по складуванню твердих побутових відходів [ТПВ] в м. Глухові Сумської обл. ";
- між Орлівською, Микитівською, Марчихинобудською, Княжицькою сільськими радами Ямпільського району у формі реалізації спільного проекту щодо створення

спільного комунального підприємства на базі комунального підприємства "Княжицьке" Княжицької сільської ради Ямпільського району Сумської області для обслуговування водопровідних мереж автомобільних шляхів та утилізації твердо побутових відходів;

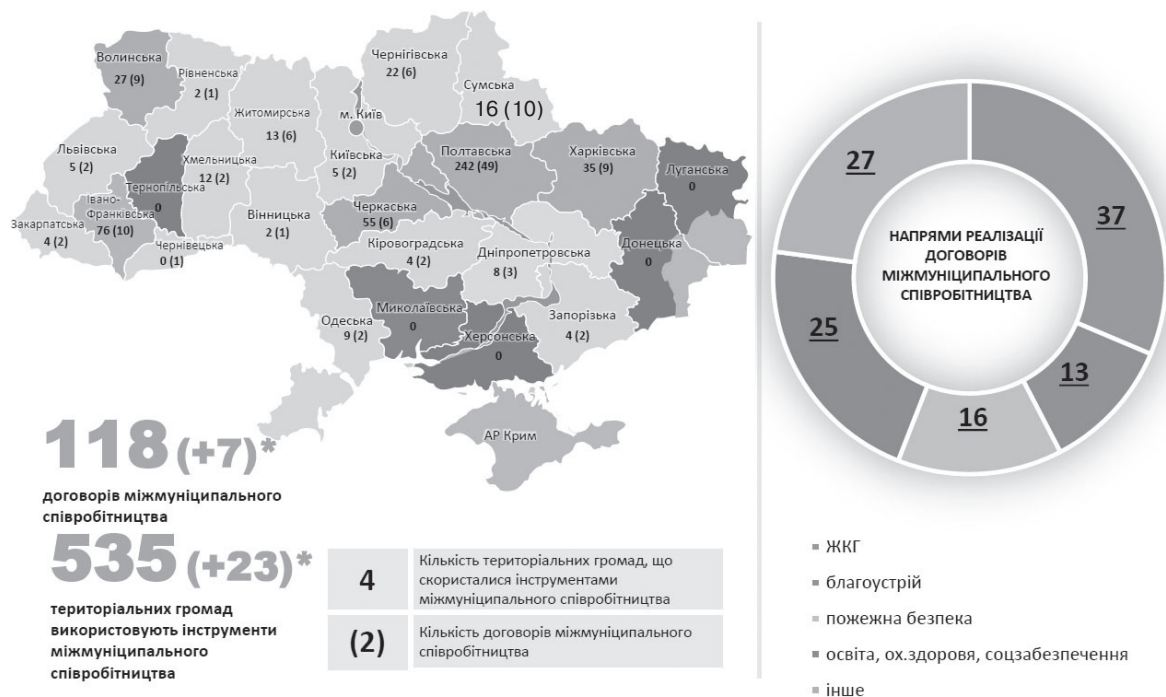
- між Краснопільською селищною радою Краснопільського району та Недригайлівською селищною радою Недригайлівського району у формі реалізації спільного проекту щодо спільного фінансування розробки проектно-кошторисної документації для будівництва Центрів безпеки громад;
- між Комишанською та Чернечинською сільськими радами Охтирського району у формі реалізації спільного проекту щодо придбання спеціалізованої техніки та обладнання для обслуговування доріг місцевого значення;
- 6 угод між Краснопільською селищною радою та Ряснянською, Мезенівською, Грабовською, Покровською, Славгородською, Бранцівською сільськими радами Краснопільського району у формі реалізації спільного проекту щодо забезпечення надання якісних адміністративних послуг членам територіальних громад – суб'єктів співробітництва через відділ "Центр надання адміністративних послуг" Краснопільської селищної ради та спільного фінансування цього відділу.

<http://www.wired.co.uk/>

За даними моніторингу процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, що здійснюється Мінрегіоном, станом на 12 січня 2018р. карта укладання договорів міжмуніципального співробітництва виглядає наступним чином:

СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД СТАН УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сумський "Центр розвитку місцевого самоврядування", створений за підтримки Програми "U-LEAD з Європою" та Мінрегіону, протягом 2017 року провадив постійну роботу, спрямовану на сприяння встановлення таких ділових зв'язків між територіальними громадами області. В цьому напрямку було здійснено низку заходів:

- проведено галузеве навчання;
- організовано стаді-тур до Полтавщини з метою вивчення досвіду у цій сфері;
- підготовано тематичні публікації;
- здійснено консультативний супровід під час укладання договорів співробітництва.

Крім того, за ініціативи Сумського "Центру розвитку місцевого самоврядування" та за підтримки обласної влади було зроблено стратегічно важливий крок у цьому напрямку – розроблено та затверджено Обласну програму підтримки співробітництва об'єднаних територіальних громад на 2018-2019 роки.

Ця Програма є першим комплексним документом в Україні такого роду, який запроваджує фінансову підтримку з обласного бюджету проектів співробітництва ОТГ та реалізацію заходів інформаційно-освітнього характеру у цій сфері.

Програма передбачає проведення широкої інформаційної компанії щодо роз'яснення змісту міжмуніципального співробітництва та презентації кращих його практик, організацію і проведення тематичних навчань, стаді-турів, здійснення методичного та правового супроводу в процесі укладання таких договорів. Також передбачається співфі-

нансування розвиткових проектів, які реалізуються в рамках договорів співробітництва ОТГ з обласного бюджету та бюджетів суб'єктів співробітництва.

У пріоритеті фінансування Програми – саме розвиткові проекти ОТГ. Тобто ті, які сприятимуть їх подальшому самостійному соціально-економічному розвитку та становленню. Наприклад, утворення спільних комунальних підприємств, оновлення їх матеріально-технічної бази тощо. У будь-якому випадку, це не будуть "проекти проїдання", такі як облаштування гарного фасаду або придбання меблів для адміністративних приміщень органів місцевого самоврядування. Проекти відбиратимуться на конкурсній основі.

Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, становить 2 млн. грн. При цьому, пропорція визначення розміру співфінансування відповідно сформована наступним чином: 60% [кошти суб'єктів співробітництва] та 40% [кошти обласного бюджету].

Для участі у конкурсі необхідно укласти угоду про співробітництво. Документи мають податись до Департаменту економічного розвитку і торгівлі Сумської обласної державної адміністрації. Перший конкурсний відбір відбудеться у найближчі два місяці.

Сумський "Центр розвитку місцевого самоврядування", як один із виконавців цієї Програми за інформаційно-освітнім вектором, в 2018-2019 рр. буде продовжувати свою роботу у напрямку сприяння поширенню практики міжмуніципального співробітництва на Сумщині.

Марина Гавриленкова,
радник з питань комунікацій Сумського "Центру розвитку місцевого
самоврядування"

ОТГ Сумщини: досягнення у 2017 році

Бездрицька ОТГ та Степанівська ОТГ Сумського району, Кириківська ОТГ Великописарівського району та Шалигинська ОТГ Глухівського району, як і всі громади України, отримали повноваження на рівні міст обласного значення та більшу фінансову самостійність після об'єднання.

Детально про те, як зазначені громади Сумщини розпоряджаються своїми повноваженнями, які перспективи мають і як вирішують проблемні питання на прикладі їх "життя".

Бездрицька ОТГ

Бездрицька та Токарівська сільські ради Сумського району вирішили об'єднати зусилля та "йти по життю разом". За словами голови Бездрицької ОТГ Олександра Маркіна, за півтора року роботи у громаді відбулося багато змін, вдалося вирішити більшість раніше не вирішуваних питань.

Громада знаходиться в 13 км від обласного центру міста Суми. До її складу увійшло території 2-х сільських рад: Токарівської (Токарі, Зацарне та Червона Діброва) та Бездрицької (Бездрик). Центр громади знаходиться у селі Бездрик. Населення близько 4 тисяч мешканців.

На початку створення громади, розповів керівник Бездрицької ОТГ, багато говорили **про оптимізацію установ** та скорочення їх штатів. Але ОТГ залишила на своєму балансі всі установи, які отримала у спадок від Сумської районної ради, – 4 заклади освіти, 2 амбулаторії загальної практики та медицини, 3 заклади культури. Всі вони продовжили свою роботу тим же складом працівників, що і до об'єднання. Більше того, громада робить все можливе для їх модернізації. Так, у Бездрицькій ЗОШ **за рахунок коштів ДФРР** цюгоріч були замінені вікна та двері, утеплений та розфарбований фасад.

Бездрицький дитсадок теж повністю реконструювали – комплексно утеплили та розфарбували за рахунок місцевого

бюджету. Вже виготовлені проекти щодо комплексного утеплення і реконструкції Токарівської ЗОШ та ДНЗ. Роботи розпочнуться у 2018 році.

Первинна медична ланка у громаді укомплектована – функціонує 2 амбулаторії загальної практики сімейної медицини: Токарівська та Бездрицька. Покращувати надання медичних послуг громада почне з будівництва нового закладу – Бездрицької амбулаторії, яка наразі функціонує на базі приміщення, якому майже 100 років. Місце для будівництва вже визначено.

Громадою були підготовлені документи для участі у конкурсі Мінрегіону на виготовлення типового проекту амбулаторії. Якщо конкурс не дасть позитивний результат, зазначає Олександр Маркін, то громада буде шукати шляхи залучення коштів на виготовлення проектно-кошторисної документації з місцевого бюджету.

У наступному році планується комплексне утеплення та реконструкція Токарівської амбулаторії, відповідна документація вже розроблена. **Вторинну медичну допомогу** мешканці громади

Бездрицька ЗОШ

отримують за рахунок субвенцій перерахованих у Сумську центральну районну клінічну лікарню.

Кадрова проблема в громаді відсутня, зазначив керівник ОТГ. Необхідна кількість фахівців працює і в Токарях, і в Бездрику.

У 2017 році за рахунок коштів розвитку інфраструктури **відремонтовано дорожнє покриття** відрізка дороги Суми-Токарі-Битиця та три дороги в селі Бездрик.

Крім цього, у планах громади – **виготовити паспорти доріг** по селу Бездрик та селу Токарі.

Олександр Маркін зазначає, що **громада у очікуванні передачі доріг обласного значення**, що знаходяться на території Бездрицької ОТГ, на баланс громади. У громаді "розв'язуються руки" у вирі-

шенні питання відновлення асфальтного покриття цих доріг самостійно, адже, як зазначає керівник громади, в місцевому бюджеті передбачені кошти на ремонт цих об'єктів за рахунок співфінансування, але у балансоутримувача – Служби автомобільних доріг Сумської області – постійно відсутні кошти на здійснення цих робіт.

Проблемне питання незадовільної якості питної води в селі Токарі громада планує вирішити за рахунок підключення водогонів села Токарі до Токарівського водозабору міста Суми. До 2017 року село Бездрик на 90% мало централізовану подачу води, окрім двох вулиць, на які вже виготовлено проектно-кошторисну документацію та розпочато роботи.

Сплата ПДФО за місцем роботи, а не в громаді – проблема усіх громад, які географічно розташовані поблизу центрів обласного значення. Близько 500 мешканців громади працюють в місті Суми, за підрахунками майже 4 млн. гривень надходжень втрачає ОТГ. І на додачу витрачає кошти місцевого бюджету на надання освітянських та медичних послуг родинам, які працюють за межами громади. На думку Олександра Маркіна, цю проблему можна вирішити за рахунок **створення нових робочих місць та покращення якості умов праці, внесенням змін до Бюджетного Кодексу** або шляхом **укладання угоди про співробітництво з територіальною громадою міста Суми**.

Бездрицька ОТГ поки що відклала питання створення ЦНАПу. Мешканці гро-

мади отримують всі послуги в районному ЦНАПі за рахунок субвенцій – це інший бік медалі географічного розташування громади поблизу міста.

Подібна ситуація і з **"Центром безпеки громади"**. Обслуговує територію Бездрицької ОТГ Сумський районний підрозділ ДСНС та ДСНС загін ПАТ "Сумихімпром". Над створенням "мініцентру безпеки" – відділу поліції, громада працює спільно з місцевим агровиробником, вже знайдено потрібне приміщення, планується закупівля необхідного матеріально-технічного оснащення. А поки в громаді **патрулює загін самооборони**, який, за потреби, чергує і вночі. Загін працює офіційно, посвідчення членів зареєстровані в поліції.

Співпрацює громада з 3 громадами Сумського району Нижньосириковатською, Хотінською та Миколаївською, але поки що "неофіційно". Як зазначив Олександр Маркін, беручи до уваги досвід Недригайлівської та Краснопільської ОТГ, які уклали договір про міжмуніципальне співробітництво, і розділили між собою видатки на виготовлення проектно-кошторисної документації, вже є думки щодо укладання подібної угоди зі своїми громадами-партнерами з юридичною допомогою Сумського Центру розвитку місцевого самоврядування.

На наступний рік Бездрицька ОТГ має бюджет розвитку у сумі близько 5,5млн. гривень. Окрім зазначених проектів, планує виготовлення детальних планів території сіл Бездрик та Токарі.

Кириківська ОТГ

"Вперед до бажаного, маленькими впевненими кроками" – за таким принципом працює Кириківська селищна об'єднана територіальна громада Великописарівського району. Минув рік із дати її "народження", і зміни, які відчули на собі жителі громади, вже можна побачити на власні очі.

Територія населених пунктів громади (а їх 14) та об'єкти соціального значення, які увійшли в її склад, потребують для свого оновлення значних капіталовкладень з бюджету громади. І налагодження цього

Бездрицький дошкільний навчальний заклад

процесу на декілька років гальмуватиме розвиток та благоустрій інших сфер життєдіяльності громади. Але Кириківська ОТГ, за словами голови громади Івана Мороза, впевненими кроками розпочала наводити "порядок" на своїй території.

Сфера освіти. Як розповів голова громади Іван Мороз, більшість сво-

Загалом, Кириківська ОТГ отримала "у спадок" від Великописарівської районної ради 4 навчальні заклади та 6 дошкільних. Вони входять у склад відділу освіти, молоді та спорту громади. Але на покращення умов в усіх закладах можливостей у громади не вистачає, адже утримання такої кількості установ вимагає суттєвих грошових затрат. Громада "розпиляє" свої можливості витрачаючи їх на утримання цих закладів, залишаючи лише "маленьку частку" ресурсів на їх розвиток.

Керівник громади зазначає, що з часом деякі заклади будуть **оптимізовані**, адже вони є малокомплектними, і утримання їх є недоцільним та затратним для місцевого бюджету. Оптимізацію громада буде проводити поступово, супротив та соціальну напругу населення щодо закриття закладів освіти, керівник громади хоче зменшити за рахунок порівняння опорного закладу з малокомплектними. Вже зараз, коментує голова, люди бачать, що опорний заклад міняється на очак, і самостійно забирають дітей з малокомплектних шкіл.

Медична галузь. На території Кириківської ОТГ утворено комунальний заклад охорони здоров'я – "Центр первинної медико-санітарної допомоги". Він розташований у будівлі Заводської амбулаторії, яка має стати центральною установою у наданні медичних послуг громаді. В цій же будівлі, планується розмістити і **Центр безпеки громади**. На даний період часу тут вже знаходиться місцевий відділ поліції.

Для медичного обслуговування населення були закуплені 2 легкових санітарних автомобілі, 2 електрокардіографи та усі необхідні ліки для надання першої необхідної допомоги. Автомобілі використовують з метою надання першочергової медичної допомоги, і додатково як карету швидкої допомоги для перевезення важкохворих пацієнтів до Охтирської районної клінічної лікарні. Лікарня знаходиться в 15 км від громади, і надає послуги **вторинної медичної допомоги** жителям Кириківської ОТГ за рахунок перерахованих субвенцій. За словами очільника громади наразі відкриті 3 вакантні посади сімейних лікарів для грома-

Заводська ЗОШ
Кириківська ОТГ

їх ресурсів цього року громада вклала в налагодження умов для навчання та виховання дітей. З'явилися дитячі майданчики на територіях трьох закладів – дитячого садочка "Струмочок" селі Яблучне, Заводської та Іванівської шкіл, яких за довгий період часу на цих територіях не було.

У визначеному **опорному закладі** – Заводській ЗОШ за рахунок Державного фонду регіонального розвитку на умовах співфінансування реалізовано проект із утеплення закладу, заміни вікон та дверей на енергозберігаючі, зроблено капітальний ремонт даху. Окремо, за кошти громади, був придбаний шкільний автобус, відремонтовано шкільну столову, зроблені внутрішні роботи приміщення, закуплено новий посуд та приладдя для приготування їжі, нові меблі та 30 планшетів для учнів початкових класів.

У Іванівській ЗОШ була повністю покращена система освітлення та опалення (замінені батареї на сучасні). Для Рябинівської ЗОШ було закуплено проектор з комплектуючим обладнанням, обладнання для їдальні, світлодіодні ліхтарі.

ди з передбаченим для спеціалістів житлом. Громада в пошуку...

Загалом, у складі ЦПМСД Кириківської ОТГ 8 лікувальних закладів: 4 ФАП і 4 амбулаторії. Вони всі потребують залучення значних коштів для оновлення, оснащення сучасним обладнанням та "з'їдають" значну кількість фінансів громади.

При оптимізації "зайвих" закладів з'явиться можливість зекономити кошти направили на підтримку і розвиток медичної галузі громади.

Благоустрій територій. Ще один комунальний заклад, який функціонує у Кириківській ОТГ – "Благоустрій". Він

створений нещодавно, і для його роботи закуплений трактор із усім необхідним інвентарем для прибирання снігу, чистки вулиць тощо. Заклад планує надавати ремонтні послуги та послуги обробки землі. Займатиметься "Благоустрій" і розчищенням узбіч доріг від самосійних насаджень.

Загалом, настрої людей у майже 8 тисячній громаді різняться, більшість населення бачать позитивні зміни, які відбуваються на території, і відчувають їх. Створюють громадські об'єднання, допомагають у наведенні порядку на вулицях.

За словами Івана Мороза, утримання великої кількості навчальних, медичних закладів та закладів культури на балансі громади гальмують її розвиток, тому вони повинні бути реорганізовані для економії бюджетних коштів і направлені на покращення умов "опорних" закладів всіх сфер життєдіяльності.

У 2018 році Кириківська ОТГ планує розпочати внутрішні ремонтні роботи опорної Заводської школи, відповідний проект вже підготовлено. На її території будуть ліквідовані старі тополі, замінено паркан, створений міні-парк для дітей. Села Рябина та Яблучне отримають нові водогони, а у селах Іванівка та Веселе будуть замінені труби, яким вже близько 40 років.

Шалигинська ОТГ

Шалигинська селищна об'єднана територіальна громада Глухівського району об'єднала 9 населених пунктів та майже 5 тисяч людей. Громада територіально знаходиться неподалік від районного центру міста Глухів (відстань 21 кілометр).

Як розвивається громада та як вирішує проблемні питання з якими зіштовхнулася за рік, досвідом ділився голова ОТГ **Юрій Матвієнко**.

На баланс новоутвореного відділу освіти громади Глухівська районна рада передала одну ЗОШ та 3 НВК. Роботу в **сфері освіти** громада розпочала з **оптимізації** малокомплектного Ходинського НВК, де навчалося 18 учнів та 4 дитини дошкільного віку. За рахунок власних надходжень виплачувалась **заробітна плата** педагогам **Ходинського НВК**, вихователям дошкільних відділень НВК та обслуговуючому персоналу у сумі 870 тисяч гривень щорічно.

Проблемою зазначеного закладу була не тільки малокомплектність, а й нестача кваліфікованих вчителів з деяких обов'язкових шкільних предметів у програмі навчання. А це яскравий приклад надання неякісних освітніх послуг та неефективного використання коштів місцевого бюджету, прокоментував зазначене рішення голова.

Наразі, шкільний автобус підвозить дітей оптимізованого НВК та дітей з інших сіл громади до **Шалигинської ЗОШ**, на базі якої планується **опорний заклад громади**. Такий механізм є більш комфортним та дієвим варіантом для отримання якісної освіти школярами, вважає **Юрій Матвієнко**, адже в опорному закладі наявна більш сучасна матеріально-технічна база та комфортні умови для навчання.

Для реконструкції і комплексного утеплення опорного закладу Шалигинською ОТГ готується **проект на фінансування за рахунок ДФРР** на суму близько 20 млн.гривень.

За 2017 рік громада провела поточні ремонти всіх освітніх закладів на своїй території. Зокрема в Соснівському НВК був замінений котел для опалення на енергоефективний.

Для покращення сфери освіти у 2018 році громада планує за рахунок державних коштів провести реконструкцію Шалигинської ЗОШ, спорткомплексу "Чайка" смт Шалигине, ДНЗ "Горобинка" (центр розвитку дитини), Сварківського НВК та його їдальні, ДНЗ "Теремок". Відповідні проекти вже виготовлені.

У сфері культури громада проводить капітальний ремонт Стариківського будинку культури, завершує реконструкцію Соснівського сільського будинку культури на базі якого планується створення **Центру дозвілля громади**.

Налагодження роботи **у сфері медицини** розпочалось з утворення комунального закладу "Амбулаторія загальної

Заводська ЗОШ
Кириківська
ОТГ

практики сімейної медицини" до складу якого увійшли 2 ФАПи, 3 ФП та амбулаторія. Вже проведено тендер **на придбання автомобіля швидкої допомоги**, приступити до своїх обов'язків карета швидкої допомоги зможе вже у найближчий час.

На кошти від ДФРР громада **реконструювала ФАП** в селі Сваркове. **Вторинну медичну допомогу** мешканці громади отримують у Глухівській ЦРЛ, на утримання якої перераховується медична субвенція.

Близьке географічне розташування Шалигинської ОТГ до міста обласного значення дає можливість громаді відкласти дороговартісне питання **створення ЦНАПу та Центру надання соціальних послуг**, а зекономлені кошти направити на укріплення матеріально-технічної бази бюджетних установ та розвиток інфраструктури громади.

За рахунок перерахованих субвенцій Глухівському районному бюджету районний територіальний центр здійснює **обслуговування одиноких громадян**, районний Центр соціальних служб для дітей, сімей та молоді проводить **супровід молодих сімей і дітей**.

Основну увагу в 2017 році громада приділила питанню **благоустрою території**. Для комунального підприємства "Турбота", яке опікується питаннями водопостачання та благоустрою громади, було **закуплено необхідну техніку**: екскаватор – навантажувач, трактор МТЗ-82, причіп, агрегат для перевезення води, відвал для чистки снігу, ротарну косарку, автомобіль Газель Дует бортовий, автобус.

Нова техніка дозволить надавати послуги населенню з сінокосу, обробки горodів, транспортні послуги. Придбаний автобус за встановленим спільно з мешканцями графіком роботи забезпечує послуги перевезення в межах громади та до міста Глухів. Наразі громада працює над **проектом будівництва гаражів** на базі комунального закладу.

Всі бюджетні установи громади були забезпечені бензопилами та мотокосами для проведення робіт з благоустрою. Встановлено 11 зупинок громадського транспорту, відремонтовано пішохідні переходи через річки на території громади, видалені аварійні дерева, прибирається сміття, ремонтується каналізація. **За кошти ДФРР у громаді вже завершили будівництво водогону** в смт Шалигине протяжністю 3,5 км.

За безпеку громади відповідає 19-та державна пожежно-рятувальна частина УДСУ з надзвичайних ситуацій у Сумській області. Для **"міні-Центру безпеки гро-**

мади", Шалигинська ОТГ вже знайшла приміщення, на базі якого планується розташування місцевого відділу поліції та "міні-центру спостереження", який за допомогою відеонаблюдення буде фіксувати усі виїзди та в'їзди на територію громади. А поки в громаді патрулює загін самооборони, який, за потреби, чергує і вночі.

Головним **проблемним питанням**, керівник громади називає **стан дорожнього покриття**. Майже 90% доріг громади перебуває в незадовільному транспортно-експлуатаційному стані та потребує проведення капітального ремонту. Це, в свою чергу, перешкоджає створенню необхідних передумов для економічного розвитку ОТГ, призводить до збільшення аварійності на дорогах та викликає невдоволення з боку населення й підвищує соціальну напругу. За словами Юрія Матвієнка, Шалигинська ОТГ, як і багато інших громад України, **чекає на виділення коштів для ремонту доріг районного значення та передачу громадам повноважень щодо використання земельних ділянок за межами населеного пункту**.

Прийнятий бюджет на 2018 рік складає 28 мільйонів, з них 1,2 млн. гривень – бюджет розвитку. Громада планує їх витратити на придбання обладнання для медицини, реалізації заходів освітньої реформи і для співфінансування проєктів, що будуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету.

За словами голови ОТГ, збільшувати бюджет планують за рахунок створення **для інвесторів сприятливого бізнес-клімату**. Мова йде про мінімізацію розміру податків на першому етапі діяльності інвестора (до 5 років). Та-

Соснівський СБК
Шалигинська ОТГ

Соснівський СБК
Шалигинська ОТГ

Соснівський СБК
Шалигинська ОТГ

ФАП села Сваркове
Шалигинська ОТГ

кий механізм дасть можливість інвестору "стати на ноги", створити певну кількість робочих місць для жителів ОТГ, тим самим збільшити надходження до місцевого

бюджету за рахунок відрахування ПДФО, використання землі, комунального майна громади, тощо.

З метою **залучення додаткових коштів до селищного бюджету** громадою розробляється Порядок пайової участі замовників в розвиток інфраструктури. Наразі на фінішній прямій детальний план території громади.

ФАП села Сваркове
Шалигинська ОТГ

Степанівська ОТГ

Новоутворена Степанівська селищна ОТГ Сумського району **знаходиться на "стартовій позиції"** для майбутнього розвитку своїх територій. Громаді місяць "від народження", і вона, беручи до уваги досвід громад, які вже пропрацювали рік, активно розпочала свою роботу: пишуться проекти, залучаються інвестори, укладаються угоди про співпрацю з іншими громадами Сумщини.

Степанівська ОТГ знаходиться в 13 кілометрах від обласного центру – міста Суми. Населення громади – близько 7 тисяч мешканців. До складу громади увійшла територія Степанівської селищної ради (3 населених пункти) та Підліснівської сільської ради (7 населених пунктів).

За словами керівника громади Володимира Лукаша, Степанівська ОТГ з часом буде **розширювати свої території**. Планується об'єднання з Новосуханівською сільською радою, яка, згідно з перспективним планом розвитку громад, входить до складу цієї ОТГ. І є бажання співпрацювати та об'єднати зусилля з Миколаївською ОТГ Сумського району. Такий "союз", на думку голови, відкриє багато можливостей для жителів обох громад.

Про співпрацю з ще однією Миколаївською ОТГ, але Білопільського району, наразі тривають перемовини. Між громадами пряме транспортне сполучення, а центри обох ОТГ розташовані на автотрасі Конотоп-Суми, що значно полегшує спілкування та взаємодопомогу. У планах обох громад – тісна співпраця та укладання договору про співробітництво.

Одним із пунктів майбутньої угоди є

спільне фінансування витрат на оплату праці спеціалістів різних сфер діяльності, зазначив Володимир Лукаш. Адже на даному етапі розвитку наймати самостійно дороговартісного спеціаліста економічно не вигідно для громади. Питання стосується, зокрема, проектних менеджерів, які будуть закріплені за двома громадами одночасно й заробітна плата для цих спеціалістів виплачуватиметься з кишені обох замовників.

Пріоритетними напрямками розвитку в 2018 році Степанівка визначила галузь **культури**. 31 січня 2018 року громада отримала на свій баланс 6 клубних закладів, які потребують капітальних ремонтів та матеріально-технічного оснащення. Громада планує відновити роботу усіх закладів та створити додаткові гуртки для молоді. Як зазначив Володимир Лукаш, заклади культури користуються популярністю серед населення, функціонують гуртки народної творчості, а колективи Степанівської громади постійно здобувають призові місця на районних фестивалях.

"У спадок" від районної ради на баланс громади перейде і **7 закладів освіти** (3 ЗОШ, 4 ДНЗ). Ремонтувати планують усі три школи, відповідні програми вже прописані. **Опорний навчальний заклад** – Степанівську ЗОШ №1, чекає комплексне утеплення, капітальний ремонт приміщень та ремонт даху. Планується оновлення оргтехніки в усіх ЗОШ. А от

приміщення Степанівського "Орлятка" буде вдвічі збільшено шляхом добудови додаткових приміщень для вирішення проблеми з переповненням груп.

Медичну допомогу жителі Степанівської ОТГ у 2018 році будуть отримувати у Сумській центральній районній клінічній лікарні за рахунок субвенцій, перерахованих громадою. 6 закладів медичної сфери (амбулаторій, 5 ФАПів) увійдуть до складу новоутвореного комунального закладу "Центр первинної медико-санітарної допомоги".

Благоустрій територій буде підтримуватись за рахунок тісної співпраці громади з місцевими сільгоспприємствами, які мають потрібну техніку: екскаватори, трактори, тощо. Селищна рада орендує її за потребою. На перспективу, за словами Володимира Лукаша, передбачається створення свого комунального закладу, який опікуватиметься питаннями благоустрою.

Знайшла Степанівська ОТГ приміщення для майбутнього **ЦНАПу** та планує взяти участь в конкурсі на фінансування його технічного оснащення від "SKL International" – другого компоненту компанії U-LEAD. Наразі громада активно працює над розробкою необхідного проекту.

Однією з головних проблем, з якою зіштовхнулась громада "сьогодні", є **кадровий голод**, розповів Володимир Лукаш. 90% жителів Степанівської ОТГ зо-

рієнтовані на обласний центр, і "робочих рук" громаді не вистачає. А зі створенням нового апарату селищної ради, комунальних закладів та установ – проблема збільшиться у кілька разів. Крім того, працюючі

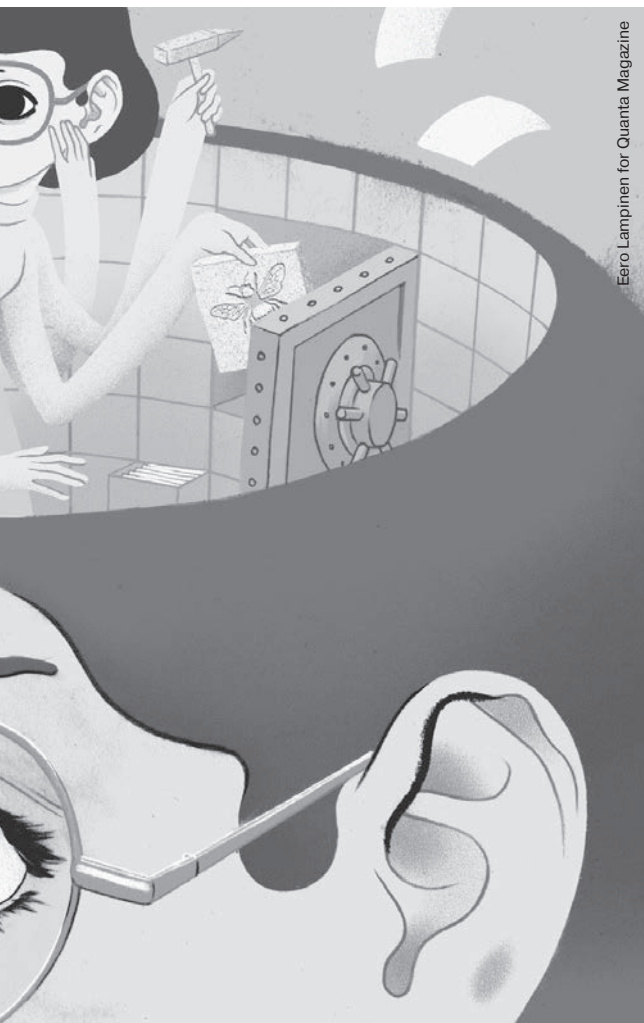

Нова техніка для КП Шалигинська ОТГ

у Сумах сплачують податки за місцем роботи. Громада, таким чином, не отримує надходжень до власного бюджету від сплати ПДФО, і тим самим самостійно "бере на свої плечі" додаткове бюджетне навантаження для забезпечення та надання послуг на території громади родинам, які працюють в місті Суми. Мова йде про обслуговування їх в медичних закладах, навчання та виховання їх дітей у школах та дитсадках.

Вирішувати цю проблему Степанівська ОТГ збирається за рахунок **створення нових робочих місць, гідних умов праці та заробітної плати на своїй території**. На думку Володимира Лукаша, зараз "повернути" людей до Степанівки складно, але коли вони побачать зміни, з'явиться більше бажаючих працювати "по-домашньому". Ще одним із шляхів розв'язання цього питання може бути укладання угоди про співробітництво з територіальною громадою міста Суми.

Головна мета, яку ставить перед собою громада – створення умов для комфортного проживання. Людина повинна пройти своє життя під опікою органів місцевого самоврядування та отримати всі необхідні їй послуги на місцях, від народження до кінця свого життя. Мету та пріоритетні напрямки розвитку громада планує вкласти у стратегію розвитку території громади, яку спільно з Сумським Центром розвитку місцевого самоврядування планує розробити в наступному році.

Eero Lampinen for Quanta Magazine

Проект ВЕЛИКІ

Олександр Хоруженко,
директор Сумського "Центру розвитку
місцевого самоврядування"

У квітні 2017 року я вперше відкрито озвучив ідею про кардинальне територіальне розширення нинішніх меж міста Суми, не беручи до уваги жодних політичних чи особистісних проектів. Просто розуміючи необхідність для міста заявити про участь у найбільшій реформі на сьогодні – децентралізації. В ній кожен зараз зможе віднайти для себе

роль. Вважаю, що таке об'єднання було б логічним і взаємовигідним для всіх. Така модель об'єднання дасть можливість навколишнім сільським радам вирішити проблемні питання, зокрема, освіти, охорони здоров'я, розвитку інфраструктури, транспорту. Водночас це і набір "плюсів" для

обласного центру: більше пропозицій для інвесторів, зовсім інша логістика для проектів розвитку, інший масштаб планування і пропозиції для уряду великих інфраструктурних проектів.

Перезаснування міста у форматі "Великі Суми" – на мою думку, повинно стати пріоритетом. Від цього виграють усі – в першу чергу громада, яка проживає на цій території, а в майбутньому – уся Сумська область. Яка зараз нікому в країні не цікава, знаходиться на "периферії", в усіх можливих значеннях цього слова. І таке об'єднання потрібно робити якнайшвидше.

Правда, за рік моя ідея не сильно просунулась вперед. Частково матеріалізувалася тільки наприкінці року у рішенні Сумської обласної ради, яка внесла зміни до Перспективного плану формування спроможних громад і до с. Піщаного додала ще села Стецьківка, Битиця та Велика Чернечина. Умовно назву цей етап моделювання майбутньої Сумської міської ОТГ – **проект #1**.

Мало, але краще ніж нічого. Абсурд, але на сьогодні союзників у реалізації такого проекту я просто

не знаю де шукати. Якщо мер міста, депутати міської ради, сільські голови і всі громади дійдуть такого розуміння, що разом жити буде вигідніше, ми виграємо ще й час, адже до такого об'єднання інші обласні центри переважно ще не готові. Найбільш плідно сьогодні йде дискусія щодо проекту "Великого Рівня" і Львівської агломерації.

Хоча мер Сум Олександр Лисенко і депутати міської ради повинні розуміти, що тенденції створення ОТГ на базі навколишніх сіл в 2016-2017 рр. були визначальними, і за формальними ознаками такі об'єднання Сумська облдержадміністрація не могла забороняти. І не забороняла. Процес йшов досить швидко, місто Суми вже багато втратило. Якби вчасно не зрозуміли очевидного, вже була б створена і Великочернечинська ОТГ, і місто затиснулось би остаточно.

Я був і далі залишаюсь прихильником ідеї територіально підсилювати Нижньосиригівську ОТГ Нізівською і Шпилівською сільрадами Сумського району. В такому форматі громада буде значно сильнішою, зможе по ряду показників конкурувати навіть з Сумами. Там поруч аеропорт, можливість будувати навколо цього логістику, велике лісництво, амбіційний бізнес, непогані дороги. Якщо знайде амбіційного політичного лідера такого об'єднання і не побоїться ризикнути – там можна створити спроможний освітній, медичний і безпековий округи.

Це важливий елемент наступного етапу моделювання – назовемо його умовно **проект #2**.

І західний від міста напрям – с. Сад, с. Косівщина, які давно є спальними районами міста, отриманням послуг і сплатою податків давно прив'язані до громади міста. Трохи далі знаходяться села Терешківка, Сула, Вільми, але іншого територіально-адміністративного тяжіння, ніж до Сум там немає. До с. Сад вони приєднуватися не хочуть, навіть якби така громада і

Проект #1
[Модель 2017 р.]

СУМИ залишається для мене пріоритетом

була створена. Але на мою думку, в ній немає жодної об'єктивної інфраструктурної потреби. Є сильні підводні течії – так звана "політична доцільність" й бізнес інтереси у майбутньому ринку дороговартісної землі навколо Сум, які фактично заблокували реформу на даному етапі.

Тож, питання територіального розширення міста Суми стоїть відкрито і в досить стиснутій часовій перспективі. Чинна влада міста може увійти в історію як "збирачі земель" і укрупнювачі громади, а можуть як ті, хто не зміг скористатися шансом і з ким буде асоціюватися наше відставання від інших обласних центрів. Зараз якраз така унікальна можливість почати мислити стратегічно. Хоча від них не все залежить тепер. Потрібен ширший діалог. І розуміння секторальних перетворень в кожній громаді – освіта, охорона здоров'я, безпекові фактори, цивільний захист, а на випадок війни – і цивільна оборона. Одними ситуативними інтересами бізнесу тут зміни не зробиш. Хочеться, щоб це розуміли люди, хто приймає політичні рішення.

І нарешті, сміливий етап моделювання – **проект #3.**

Є ймовірність, що Нижньосиригатська, Верхньосиригатська та Бездриківська ОТГ так і не знайдуть своєї ідентичності. Або фінансово не витягнуть всі вимоги до секторальних реформ і створення освітніх, медичних та безпекових округів, або втратять залишки свого демографічного потенціалу. Або все разом. В будь-якому разі, ці три ОТГ вже в 2018 році, якщо захочуть виживати, змушені будуть з містом укласти міжмуніципальні угоди, свій розвиток поєднувати з пріоритетами розвитку міста, його лікарнями, пожежними та поліцейськими станціями, бізнес-проектами та ін. І до 2025 року прийти ось до такого сценарного розвитку. Між іншим, непоганого такого сценарію))

Іншими точками росту навколо міста Суми стануть Степанівська, Миколаївська, Миропільська й Хотінська об'єднані територіальні громади. На їх підтримку потрібно акумулювати наявні ресурси, планувати розвиток інфраструктури виходячи з пріоритетності їх як центрів набагато крупніших територіальних одиниць, ніж вони є на сьогодні.

На жаль, чіткої правової рамки для реалізації подібних проектів парламент поки що не запровадив. 16 листопада 2017 року Верховна Рада за основу прийняла законопроект №6466 "Про внесення змін до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення".

Цей законопроект навесні 2018 року має розблокувати процес формування спроможних територіальних громад навколо

Проект #3
[Модель 2025 р.]

міст обласного значення.

Він прирівнює територіальні громади міст обласного значення до спроможних об'єднаних територіальних громад та запровадить механізм добровільного приєднання громад до цих міст.

Законопроект є суто технічним, бо виправляє помилку, допущену під час прийняття закону про добровільне приєднання громад, з якого випала норма, що дозволяла приєднуватися громадам до міст обласного значення за спрощеною процедурою. Ця процедура у тому числі передбачає проведення виборів місцевих депутатів лише у громадах, що приєднуються.

Звичайно, ця норма прискорить приєднання навколишніх сіл навколо інших великих міст області – Шостки, Конотопу, Ромен, Лебедини і можливо зовсім незначний приріст територіями до Глухова та Охтирки. Але місто Суми – пріоритетний проект. Тут сконцентрований найбільший потенціал, яким можна конкурувати з іншими обласними центрами.

Проект #2
[Модель 2018 р.]

10 ПРАВИЛ ефективного радника з політики

Гарний аналіз політики визначається здатністю висвітлити проблему і вказати правильні альтернативи її вирішення. В якісній аналітиці є щось невимовне, що відрізняє її від поганої. Професійна робота має свій стиль та архітектуру якості.

з політики

Сумський "Центр розвитку місцевого самоврядування" ділиться з нашими партнерами 10 правилами, які на нашу думку, є мінімальним "джентльменським набором", щоб бути успішним у цій професії.

1. Досліджувати глибоко. Гарний аналіз завжди відрізняється солідним історичним розумінням проблеми. Часто глибина історичного розуміння може сягати лише кількох років; інші випадки вимагають від людини повернутися на десятки років назад у розвиток та еволюцію проблеми. Така інформація може не потрапити в остаточну доповідь експерта, а тому виникає спокуса обійтися без неї. Крім того, брак часу змушує багатьох експертів робити справу швидко і поверхово. По можливості, уникайте цього.

2. Вивчати закони. Це правило може повести експерта крізь безліч законодавчих та юридичних матеріалів, але це єдиний спосіб викристалізування практичних виявів політики. Аналіз, що обмежується риторичним проголошенням намірів для прикрашування політики, неминуче заведе на манівці.

3. Рахувати ставки. Кожна альтернатива розробляється в контексті виграшу для одних і програшу для інших політичних гравців, а також цінностей та інтересів. Нехтування цим згубне, а точний аналіз негативів/позитивів надзвичайно складний. Оцінка цих інтересів та їх значущості також необхідні. Експерт не може просто звести цінності до інтересів. У багатьох випадках посилання на етику або принципи – це просто димова завіса для приховування комерцій-

них інтересів, а в інших – на карту поставлено справжні цінності, не пов'язані з будь-якими очевидними короткотерміновими вигодами. Добрий аналіз намагається враховувати ці особливості, навіть якщо їх не можна чітко окреслити.

4. Бачити цілісну картину. Практичний аналіз політики проводиться на певному рівні. Наприклад, чи слід переглядати субсидії або змінювати програму? З'являється спокуса засунути свого аналітичного носа в пісок і не дивитися на цілісну картину – на довготривалі тенденції і ширші наслідки. Іноді важливо поглянути набагато далі, якщо ми хочемо, щоб аналіз був творчим, сміливим і актуальним. Погляд на широкий контекст якісно видозмінює аналіз проблеми та впорядковує елементи цілої системи зовсім по-новому.

5. Бути обережно скептичним до експертів. Люди стають експертами, коли зосереджуються на одній справі протягом тривалого часу. Справжні експерти не просто знають свою тему, але й формують порядок денний для її впровадження. Вони можуть заробляти непогані кошти, досліджуючи якусь тему. І тоді виробляються певні упередження та специфічне бачення, що робить їх "сліпими" до нових можливостей, або інших методологій. Гарний аналіз передбачає не тільки використання допомоги експертів у з'ясуванні подробиць та історичного підґрунтя, але й вимагає пошуків альтернатив. Тобто, варто використовувати декількох експертів, і з різними поглядами на одну і ту ж проблему.

6. Ставитися з розсудливою повагою до здорового глузду. Самовпевненість сучасних гумані-

тарних наук виражається у їхній неповазі до здорового глузду. Зрештою, здоровий глузд нам підказує, що Сонце обертається навколо Землі, а наука – кваліфіковане добування і застосування знання – несе нам істину: Земля обертається навколо Сонця. Політичним аналітикам також властива така самовпевненість, коли вони називають уподобання спільноти або здоровий глузд "спрощенством". Люди не такі нерозумні, як це може іноді здаватися, а точна наука часто може загнати себе в нелогічні глухі кути. Спалах рекомендацій політичних експертів упродовж останнього часу не збігається з багатьма перемогами у розв'язанні соціальних проблем. Ми не радимо впадати у відчай, а виявляти скромність. Пересічні громадяни також можуть думати.

7. Використовувати прості методики. Ця порада – варіант іншої, старшої: "Якщо річ не поламалася, не варто її ремонтувати". "Покращення" заради самого покращення – це марна трата часу, грошей та енергії; такими ж можуть бути занадто честолюбні, грандіозні плани розв'язання політичних проблем. Іншими словами, "якщо щось поламалося, то виправляй поламане, а решти не чіпай". Прості методики можна визначити як такі, що спираються на менш примусові знаряддя управління. Вони можуть також вважатися обмеженими експериментами, що дозволяють розробникам політики побачити, наскільки їх пропозиції спрацьовують. Таким чином, схильність до нескладних методик вказує на бажання напрацювати нові ідеї та експериментувати зі старими формами.

8. Вибирати такі політичні цілі, які зможете потім контролювати. Мета політики полягає в тому, щоб змінити або підтримати певний тип поведінки, але правильно обирати засоби, які можна надійно контролювати і відстежувати. Може бути важко покращити рівень охорони здоров'я чи освіти, але уряди спроможні забезпечити доступ до таких закладів, як лікарні та школи. Складна справа – підвищити терпимість до інших людей, але легко контролювати відкриту дискримінацію. Річ не в тому, щоб відмовитися від більших цілей, але треба їх переформулювати таким чином, щоб їх можна було зробити придатними для реалістичного політичного втручання.

9. Намагатися сформулювати вибір людей [які мають різні уподобання] у вигляді політики. Часто при наданні послуг інтереси уряду полягають у тому, щоб скоротити або зменшити діапазон вибору. Це підвищує рівень бюрократичного контролю. Вчителі хочуть контролювати освіту, медики – систему охорони здоров'я, працівники соціальної сфери – соціальні послуги. Система послуг мусить функціонувати ефективно, проте політика, що має справу з їхнім наданням, повинна забезпечити клієнтам максимально можливу автономію. Індивіди мають різні потреби та інтереси, і ніяка, навіть найкомпетентніша, бюрократична система не здатна їх усіх врахувати. Люди повинні самі обирати собі лікаря; абітурієнти можуть вступати до будь-якого університету. Це приклади політики, що пристосовують вибір до обставин і дозволяють реципієнтові узгоджувати спосіб надання допомоги зі своїми потребами.

10. Розуміти інтереси, але системно вирішувати проблеми. Державна політика – це уявлення громади про справедливість. Вона не може бути позбавлена моралі. Хоча експерти повинні

бути об'єктивними у своїх оцінках альтернатив політики та інтересів, вони повинні примиритися з неприємним, але універсальним фактом, що політика стосується влади: її завоювання, збереження та використання. А політична система має тенденцію відображати інтереси сильних. Проте багатство і влада виправдані не заради самих себе, а заради суспільної користі. Корпораціям надаються податкові пільги не для того, щоб заробити більше грошей, а для того, щоб дати людям роботу. Вимоги сильних повинні ретельно аналізуватись – чи вони обґрунтовані, чи там справді присутній комерційний тиск. І експерт повинен завжди мати незначне, але здорове упередження до цього.

Книги...

Цього року я прочитав десь дев'яносто з чимсь книг... Хотів зробити власний рейтинг, але позабував уже, що точно і коли саме прочитано...

Тому так, побіжно... Для мене особисто "Книга року" – "Голоси Памано", каталонця Жауме Кабре...

З тих, що справили враження: "Якоб вирішує любити", Каталін Доріан Флореску, "Марш Радецького", Йозефа Рота, "Риб'яча кров", Іржі Гаїчек, "Балканські привиди" Роберта Каплана і тд...

З "наших" нікого не хочу згадувати спеціально. Бо серед письменників багато знайомих... А вони люди тонких струн і можуть затаїть в душі щирі і невгамовну злобу, якщо когось за-

будеш згадувати... :-)... Тому треба сказати, що наші хороші абсолютно всі... Крім деяких... :-)

Окремо б відзначив "Шенгенську історію" Андрія Куркова, переклади Андрія Бондаря (вже згаданий Каплан, "На Схід до Тартарії", Славомір Мрожек), всякі прикольні розповіді Андрія Любки і видавництво "Основи" – за несамоовито прекрасні видання Сковороди і Підмогильного... Альбоми видавництва кіностудії Довженка... Ну і звісно ж, Іздрика, який навіть коли нічого не пише, то все-одно незримо присутній в особистому генокоді :-)... Як Жадан...

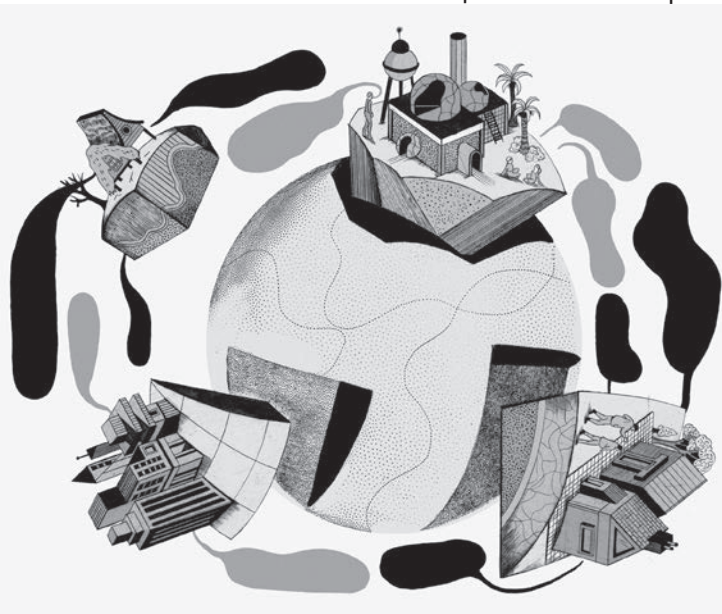
До Кокотюхи і Винничука ніяк не дійду, бо як береш до рук їх книги, чомусь відразу сильно хочеться випити... Не знаю, чого... :-)

Ще з особистих рекордів: дочитав-домучив з третьої спроби "Волшебную гору", Томаса Манна – тисячу сторінок мелкого тексту про елітний туберкульозний диспансер у швейцарських Альпах та його вкрай закомплексованих мешканців, на межі 19-20-х віків... "Коротко й страшно пише сей чоловік", – як казав Горький про Стефаника...

Хоч і не коротко... Але страшно всьо-равно...

Такі книги читати важко, бо вони з розряду тих, які формують світогляд... А коли він уже в тебе сформований, то по ходу читання часто думаєш: нахрен я його читаю оце?...

Illustration by Esther de Korte
for De Correspondent

<https://wired.jp>

Віталій Чепинога, блогер

Ну, то таке... Лічне, суб'єктивне... Томас Манн схожий на рибій жир – полезне, але протівне...

Взагалі-то, люди читають у нас. Це я бачу по книгарні, до якої заходжу щотижня...

Опасне місце...

Днями заходжу до магазину, питаю: "Ще не було книги Алена Безансона "Свята Русь"? (Безансон – один з найбільш послідовних, інтелектуально єхидних і жорстких системних критиків Мордору)..."

А в книгарні в цей час якраз був присутнім суворий вусатий чоловіча, у вишиванці, з оселедцем на голові, схожий на Гонту... Стояв і свідомо переглядав якийсь "Повний абсолютний всесвітній каталог тризубів"...

На словах "свята русь" він сильно стрепенувся... На мить здалося, що він мене зараз заріже... :-)

New old Russia /Alternative DER SPIEGEL cover

Політика, браття, то така штука, де важно всігда йти до кінця!

Тим більше, якщо до кінця вже рукою подать...

Україна знаходиться в центрі міроздання, це понятно. І саме навколо нас обертаються планети, сонячні системи і галактики. Черепахи і слони, на яких стоїть земля, – також наші. Черепахи з Лубен, а слони з Рахова, кажись...

Саме тому ми так гостро і участливо переживаємо усілякі політичні катаклізми в далеких краях, які до нас прямого відношення не мають. В США українці лічно прогнали Трампу, зате потім виграли у Ле Пен в Парижі...

Страшно представить що буде під час виборів верховного муфтія Саудівської Аравії чи головного раввина Тель-Авіва...

До своїх виборів ми ставимосся менше критично. Виберемо когось, то не так інтересно. У нас всі хароші. Хоч і падлюки кончені... :-)

Що я думаю про владу?

Не лише про цю, сучасну і нашу, а вообще...

Глибоко, в темному синьому морі живе таке животне – асцидія.

Це таке дрібне, хордове безпозвоночне. Але в нього, в цьому худому і немічному тільці, – є якийсь мозг!

Поки є в нього мозг, то воно іспользує його як GPS. Пливе по океану, вибирає собі місце жительства. А коли находить хороше, удачне місце, – то приліпляється до камня навечно, і там живе вже спокон віку...

Перше, що воно робить на місці пристанища – з'їдає собственний мозг! В неї вже все хорошо, він їй більш на...уй не нужен...

www.ateliervanlieshout.com/

XII Щорічна Конференція Української школи політичних студій

1-2 грудня 2017 року в Мистецькому Арсеналі пройшла XII Щорічна Конференція Української школи політичних студій.

Конференція Української школи політичних студій – справжня подія в житті спільноти УШПС. Випускники різних років навчання, гості, партнери та друзі Школи вдванадцять зібралися разом, аби привітати цьогорічних випускників Школи, долучитися до фахових дискусій зі знайомими експертами з усього сві-

ту, обмінятися думками стосовно значущих проблем сьогодення та, звичайно ж, поспілкуватися з давніми друзями. Світлана МАТВІЄНКО, вітаючи спільноту УШПС, наголосила, що тільки відповідальні громадяни, які вміють критично мислити, можуть зробити зміни дійсними.

УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ СТУДІЙ

РЕФОРМИ АБО РУЙНАЦІЯ: ЩО СПОЧАТКУ? ЩО ТРЕБА ЗНИЩИТИ ДЛЯ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНИ?

Україна – єдина країна, яка має Угоду про Асоціацію з ЄС, яка пройшла такий жакхливий шлях до її вступу в силу. Наскільки ми готові її виконувати? Є стереотип, який ми маємо, що нас чекає якась манна небесна, це неправда, вона нас там не чекає. Це можливість для нас, але вона потребує великої і складної роботи, а не тільки лозунгів і декларацій. Долаючи цю постколоніальну спадщину, нам треба подолати так само спротив бюрократії, яка побудована на кращих принципах недорозвиненого соціалізму, яка заточена на відсутність результату, на суцільний процес і яка не прагне того, щоб завдання, які поставлені, були реалізовані. І ми маємо подолати стереотипи стосовно нас. Руйнуючи, ми маємо розуміти, що ми хочемо побудувати, принаймні, в принципах. Але на сьогодні ніхто, ні політичні сили, ні попередній уряд, ні теперішній, ні ті партії, які не є в парламенті, ніхто не має цього плану, оформленого, чіткого, стосовно того, як, на яких засадах, куди ми рухаємось. Ми ніби знаємо, але ми сором'язливо шукаємо приводів відмовитися від тих речей, які складно нам даються, і так само Європа шукає приводів, як же ж відмовитися від цієї України. Я не перестану говорити, що ми біжимо марафон, ми не спринтери. Тому ми продовжуємо робити, але для того, щоб робити це ефективно, неможливо малювати все в чорно-білих фарбах, є багато напівтонів, і головне – вміти бачити і ці напівтони, і розуміти, що можемо зосереджуватися на світліших відтінках для того, щоб далі вірити і будувати собі кожен новий крок.

Олександр ДАНИЛЮК, Міністр фінансів України

Чинна система так побудована, щоб зупинити будь-яку системну роботу. Все, що ми зараз робимо, це боремося з системою, а система бореться з нами. Це така боротьба, яка не дуже багато дає енергії, вона скоріше виснажує. Якщо дизайн неправильний, то ми можемо підкріплювати будівлю, робити косметичний ремонт, капітальний ремонт, але з такими змінами ми залишаємо те, що було задумано ще при дизайні. Тому я не боюсь руйнації. Треба руйнувати, тому що те, що ми зараз робимо часто, це латання дірок, але це нас критично вперед не просуває. Якщо говорити більш конкретно, що б я хотів зруйнувати (але це треба було зробити дуже давно), це однозначно правоохоронна система. Це те, що залишилось без змін після Помаранчевої Революції, і давайте відверто – і зараз не сильно міняється. А зараз ми бачимо перезапуск системи, найнебезпечніше, що може бути, тому що під маскою реформи цементується стара система. Стосовно ролі ЄС. Це важливий дороговказ, але без того, що ми самі будемо хотіти і будемо спроможними рухатися за цим дороговказом, нас ЄС не витягне. У них вистає своїх проблем і з новими членами ЄС. Двигун – це ми. Ми дійсно досягли багато, але всі розуміємо, що можна було набагато більше. Десь не вистачило волі, десь перемогли чийсь інтереси, а десь нам не вистачило спроможності втілювати зміни. Важливе політичне лідерство.

Реформи або руйнація: що спочатку? Що треба знищити для розбудови Нової України?

Перше питання будь-якої державної політики – чи потрібна ця політика взагалі? У пострадянському просторі втручання уряду іноді є шкідливим. Останні три роки в Україні були відзначені численними спробами проведення реформ у різних сферах, але лише деякі з них демонструють ознаки майбутнього успіху. Нездатність уряду розробляти та впроваджувати якісні політики часто пояснюється відсутністю політичної волі. Але навіть якщо би була політична воля, спроможність реалізовувати необхідні реформи відсутня. Державна машина здебільшого займається "ручним управлінням", тобто операційними питаннями. У цій ситуації слабкі інститути є перешкодами, а не стимулами на

шляху прогресу. Які інститути потрібно знищити або розбудувати для успішних реформ? Як привнести справжню політику до наших політичних ігор?

У обговоренні взяли участь:

- Богдан КРАВЧЕНКО, PhD, Генеральний директор Університету Центральної Азії;
- Іванна КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ, Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України;
- Олександр ДАНИЛЮК, Міністр фінансів України.

Модерувала Олена МАКЕЄВА, Голова Ради директорів, Аудиторська фірма "Аксьонова та партнери" Geneva Group International, випускниця УШПС

РАМКИ НОВОЇ УКРАЇНИ

Модератор: Олександр ХОРУЖЕНКО, Директор Сумського підрозділу "Центру розвитку місцевого самоврядування", випускник УШПС

Андрій ВИШНЕВСЬКИЙ, Керівник програми «Адвокат майбутнього», директор Координаційного центру з надання правової допомоги (2012-2017), випускник УШПС

Більшість наших державних інституцій – це пострадянські мутанти, нечутливі до публічних потреб і не здатні до примноження суспільного блага. У нас майже немає нових державних інституцій. НАБУ, Патрульна поліція, БПД, Верховний Суд – це приклади, які ілюструють, що має переваги шлях створення нових інституцій з чистого листа, з нуля, перед реформуванням прогнилих радянських установ. 21 століття принесло нам нову революцію, яка до сьогодні є незавершеною. Це боротьба пасіонаріїв проти олігархату, зацікавленого у максимальній люмпенізації суспільства. Якими можуть і мають бути 10 основних ознак нової інституції, які характерні і для державної інституції, і для інституцій громадянського суспільства, і для політичної партії? Перше, за виключенням політичних партій, це політична незалежність. По-друге, це ефективне і відповідальне лідерство. Третє – це побудова інституції на основі цінностей і покладання саме цих цінностей в основу політик, тобто планів діяльності і процедур діяльності. Четверте – це нова етика: несприйняття конфлікту інтересів,

свобода особистості, різноманіття, гендерна рівність, нульова толерантність до будь-яких форм дискримінації. П'яте – пріоритет прав людини перед нормами законодавства при правозастосуванні. Шосте – постійний зворотний зв'язок з цільовими групами, залучення їх до прийняття ключових рішень. Сьоме – завдання, які стоять перед суспільством і державою, настільки комплексні і лабільні, настільки швидко змінюється навколишнє середовище, що знайти професіоналів під конкретне завдання дуже важко, тому треба виходити з того, що людина має базову освіту, досвід роботи і цю людину треба відбирати на основі цінностей, і потім застосовувати відпрацьовані у світі інструменти і методології заточування людини під виконання конкретних завдань. Але якщо людина приходить з викривленими цінностями, красти, чим кращим професіоналом вона буде, тим краще вона буде красти, а ціннісні установки, орієнтири дуже важко змінити. Восьме – мережування як стиль управління. Дев'яте – це повна відкритість фінансової інформації для суспільства. І десяте – це особлива увага до формування і просування нових естетик, прищеплення людям доброго смаку. Сукупність такого роду нових інституцій і повинна сформувати основу для нової держави, суспільна роль якої також має бути переосмислена.

Ми можемо з легкістю визначити головні перешкоди на шляху до "нової України". Але для більшості з нас важко уявити, якою ж має бути ця "нова Україна". Безсумнівно, розвинуті незалежні інститути, серед яких антикорупційні органи, безоплатна правова допомога, ЦВК, суди та медіа, що обрамлюють політичний дискурс в країні, стають на заваді поширенню корупції та деградації. Як зробити ці інститути в Україні по-справжньому незалежними? Як переключити суспільну увагу з популізму на важливі аспекти рамок Нової України?

До дискусії долучилися:

- Сергій ЛЕЩЕНКО, Народний депутат України;
- Ольга АЙВАЗОВСЬКА, Голова правління, координаторка виборчих і політичних програм Громадянської мережі ОПОРА, представниця від України в

політичній підгрупі Тристоронньої контактної групи по Донбасу, випускниця УШПС;

- Андрій СТЕЛЬМАЩУК, Президент Асоціації правників України, керуючий партнер "Василь Кісіль і Партнери", випускник УШПС;
- Андрій ВИШНЕВСЬКИЙ, Керівник програми "Адвокат майбутнього", директор Координаційного центру з надання правової допомоги (2012-2017), випускник УШПС.

Модерував панель Олександр ХОРУЖЕНКО, Директор Сумського підрозділу "Центру розвитку місцевого самоврядування", випускник УШПС.

Сергій ЛЕЩЕНКО, Народний депутат України

Головна інституція, яка себе проявила в останні роки, це громадянське суспільство. Це те, чого не існувало в такому активному і потужному прояві, як в останні три роки, це голос, який змушує політиків і керівництво держави змінюватися, і іноземних друзів посилювати тиск на українську владу. З іншого боку, я невдоволений тим, що ця інституція залишається інертною в своїй готовності брати на себе відповідальність. Дуже багато експертного середовища готове бути радниками і перебувати в теплій комфортній ванні, яку гарантує цей статус. Коли ти радиш, коли ти отримуєш серйозну фінансову допомогу з Заходу, коли твоя заробітна платня є достатньою, щоб ні в чому собі не відмовляти, але при цьому ти не несеш жодної відповідальності, ти не готовий до нової ролі – брати на себе відповідальність і бути учасником процесу, а це набагато складніше і репутаційно небезпечно, адже щойно ти вступаєш в це болото, воно починає тебе затягувати з усіх боків і залишитися чистим немає шансу. Друга інституція, яка себе проявила, це НАБУ, тому що я бачу те, чого ніколи не існувало в українській історії, це переслідування чинних корупціонерів,

причому переслідування незалежно від політичної належності та від тих заступників і патронів, які є в корупціонерів, до яких прийшло НАБУ. Всі ресурси влади в наступні кілька місяців будуть спрямовані на те, щоб НАБУ перестало функціонувати до початку виборчої кампанії, тому що чинна верхівка на чолі з Президентом, не зацікавлена мати антикорупційні розслідування під час виборчої кампанії. Також зараз для влади актуальною є нейтралізація критичних голосів, тобто всіх, хто може казати правду про чинну владу, або робити так, щоб в людей з'явилося більше розуміння корупційних схем, які існують в сьогоdnішньому політичному істеблішменті, для того, щоб під час виборів цей голос не знижував рейтинги сучасної влади.

Це перспективи найближчого часу. І є третя інституція, яка є союзником і антикорупційних органів, і громадянського суспільства – це журналісти-розслідувачі.

Чи можливий відкат цих інституцій? Якщо не буде підтримки суспільства, наприклад, того самого НАБУ, його зможуть добити. Журналісти-розслідувачі виживуть, тому що вони більш захищені. А громадянське суспільство з часом втратить мотивацію, тому що не можна 5 років домагатися змін, а потім замість того, щоб їх отримувати, членам громадських організацій йти і заповнювати електронні декларації.

Ольга АЙВАЗОВСЬКА, Голова правління, координаторка виборчих і політичних програм Громадянської мережі ОПОРА, представниця від України в політичній підгрупі Тристоронньої контактної групи по Донбасу, випускниця УШПС

В нас є дійсно історія успіху, хоча вони здаються локальними і маленькими, які, можливо, вплив на підтримку демократичних інституцій мали більше, ніж окремі точкові зміни, які відбуваються зараз, вплив яких ще важко оцінити. Для мене особисто це запровадження в Україні зовнішнього незалежного оцінювання, яке відбулося в 2008 році, і можливо, багато вже хто забув, що доступ до освіти талановитих дітей до цього часу був дуже обмежений, якщо батьки не володіли певними фінансовими ресурсами. Чи змінилася вища освіта якісно? Однозначно, ні. Це процес, який лише розпочато. Але конституційне право громадян на рівний доступ до вищої освіти було забезпечене через інститут ЗНО. Друге, це певні системні зміни, які стосувалися виборчого інституту. На мою думку, це державний реєстр виборців. Дуже точкова зміна, але вона є унікальною навіть для пострадянського простору. Наші окремі сусіди лише рік-два тому започаткували подібні системи. Якщо б ми говорили про вибори в 2004 році, наприклад, то якість списків виборців, які формувались за рахунок органів місцевого самоврядування і певних представництв державних органів на місцях, паспортних столів, міграційної служби, створювала поле для маніпуляцій. Третє, це інститути громадянського суспільства, такі організації, які виникли на хвилі, в тому числі, через війну, зовнішню агресію, анексію Криму. Це інституціоналізація аналогу того, що повинна була б робити держава, в разі якби для неї такі цінності як права людини були на першому місці і яка би думала не лише про захист держави як інституту, а й окремих категорій громадян. Також серед державних інституцій і того, що сьогодні дає можливість виживати, я би поставила армію на одне з перших місць.

Андрій СТЕЛЬМАЩУК, Президент Асоціації правників України, керуючий партнер "Василь Кісіль і Партнери", випускник УШПС

Будь-які процеси, які відбуваються у нас в державі, ми можемо розглядати крізь призму щонайменше трьох складових. Це, перш за все, законодавче регулювання, друге – наявність, власне, самої інституції, і третє – це люди. Із законодавчим полем у нас немає особливих проблем. Інша справа наскільки цих законів дотримуються. Те саме стосується інституцій. Мені здається, що ця ситуація, яку ми маємо сьогодні, після Революції Гідності, суттєво відрізняється від ситуації 2004 року, коли в нас була певна ейфорія і очікування, що хтось прийде і зробить певні зміни в країні. Сьогодні ми розуміємо, що ніхто цих змін не зробить, крім нас самих. Але, на превеликий жаль, відсутність поваги до закону обумовлена тим, що не працює принцип невідворотності покарання за порушення закону. Якщо копати ще глибше, то тут є глибоке питання правової культури, правової свідомості і, можливо, культури зокрема. Тому я би шукав шляхи вирішення і зміни ситуації, яку ми маємо довкола нас і зміни парадигми роботи наших інституцій саме тут. Звичайно з такими тонкими матеріями, які звучать, можливо, надто романтично, важко працювати з широкою аудиторією, але ми маємо почати з себе. І ми дійсно можемо екстраполювати ці зміни на своє оточення. Ми можемо вимагати від свого оточення змінюватись аналогічним чином. І тут ми, як ті, хто є або повинні бути в авангарді змін, зокрема те, що стосується правової культури, правової свідомості, недооцінюємо свою роль, оскільки, коли б ми, як правнича спільнота зокрема, почали б ці зміни з себе, запропонували нашим клієнтам і один одному певні правила гри, я думаю, суттєво могла б помінятися ситуація в багатьох сферах. Щонайменше суттєво могла б помінятися ситуація з корупцією в роботі з державними органами і, зокрема, судами.

СПРЯМОВАНОСТЬ РОЗВИТКУ

- U-LEAD співпрацює з сімома групами незалежних українських експертів для оцінки та відбору 507 проектних заявок, поданих у відповідь на запрошення до подання пропозицій проектів регіонального розвитку в рамках Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року;
- U-LEAD організувала участь української делегації в Європейському тижні регіонів та міст (до її складу ввійшли представники Кабінету Міністрів, Асоціації міст України та Адміністрації Президента);
- Також були запущені пілотні проекти з підтримки шести муніципалітетів у формуванні ініціатив з державно-приватного партнерства заради місцевого розвитку;

ВЛАСНІ ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ, МЛН ГРН

ПАКЕТ ІЗ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТІ ДЛЯ НОВИХ ОТГ

U-LEAD розробила комплексний пакет із розвитку спроможності, щоб підтримати новоутворені ОТГ у розбудові ефективних систем управління. Пілотний підхід складається з чотирьох модулів:

- оперативне планування для ОТГ;
- фінансовий менеджмент;
- управління персоналом;
- надання адміністративних послуг.

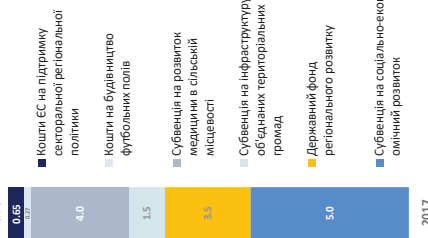
Спроможність посилюється шляхом проведення семінарів, тренінгів за місцем роботи, надання експертних консультацій, інструкцій та посібників. Навчання проходить за підтримки секторальної децентралізації

ПІДТРИМКА СЕКТОРАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

U-LEAD підтримує дві важливі галузеві реформи охорони здоров'я та освіти. Програма U-LEAD:

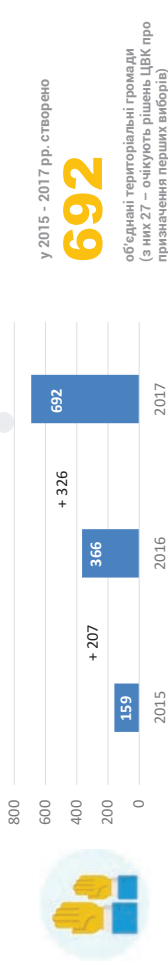
- провела низку тренінгів для тренерів, переважно медичних працівників;
- підготувала навчальні посібники для центрів первинної медичної допомоги;

14,9 млрд грн

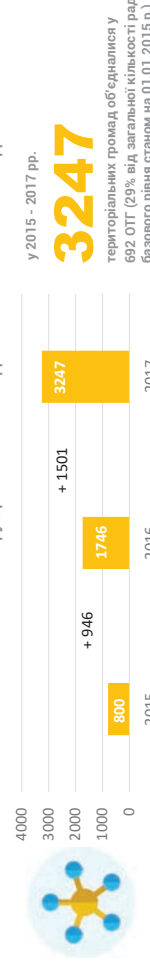

Джерело: Мінірегіон

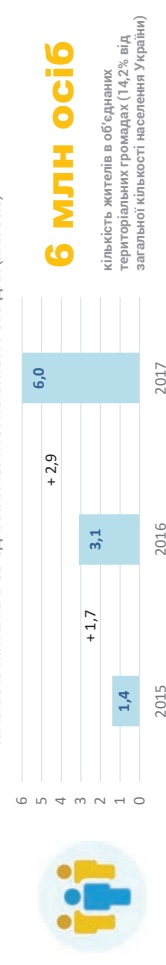
КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

КІЛЬКІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД, ЩО УТВОРИЛИ ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ

КІЛЬКІСТЬ ЖИТЕЛІВ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ (млн осіб)

Джерело: Мінірегіон

КОМУНІКАЦІЯ РЕФОРМИ ТА ДІАЛОГ

У цьому напрямку Програма U-LEAD:

- створила мережу регіональних журналістів, представлених на цей час 100 регіональними ЗМІ, що регулярно висвітлюють перебіг реформи децентралізації;
- створила мережу регіональних та місцевих громадських організацій, які реалізують проекти, спрямовані на залучення громадян до розвитку громад;
- провела консультації для формування зворотного зв'язку (у 22 областях з питань реформ охорони здоров'я та освіти, із залученням професійних груп на місцях: вчителів, лікарів, медсестер) для підтримки розробки політики профільними міністерствами.

Вебсайт: u-lead.org.ua, decentralisation.gov.ua

Facebook: facebook.com/UleadwithEurope

Адреса: Дім децентралізації,

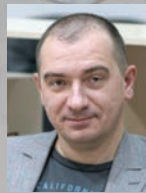
вулиця Велика Житомирська, 20 (4-й поверх), Київ, 01001, Україна

Телефон: (+380 44) 581 27 90

Електронна пошта: pr@u-lead.org.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОЄКТ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Олександр Хоруженко,
директор
oleksandr.khoruzhenko@
lgdc.org.ua
+380 50 912 02 78
+380 67 618 40 58

Аліна Панченко,
помічник директора
alina.panchenko@
lgdc.org.ua
+380 50 776 91 55
+380 67 618 29 66

Марина Лобова,
юрисконсульт
maryna.lobova@
lgdc.org.ua
+380 50 531 14 12

Юрій Петрушенко,
радник з питань
місцевих фінансів
yuriy.petrushenko@
lgdc.org.ua
+380 50 973 65 25

Дмитро Лук'янець,
радник з питань
децентралізації
dmytro.lukianets@
lgdc.org.ua
+380 66 037 73 13

Григорій Стариков,
радник з питань
регіонального
розвитку
hryhorii.starykov@
lgdc.org.ua
+380 98 856 43 85

Марина Гавриленкова,
радник з питань
комунікації
maryna.havrylenkova@
lgdc.org.ua
+380 66 647 01 55

Центр розвитку місцевого самоврядування
Сумський Центр розвитку місцевого самоврядування

www.facebook.com/lgdc.sumy

40000, м. Суми, пл. Незалежності 3/1, 1 поверх. Бізнес-центр "Акрополь"

www.decentralization.gov.ua

www.minregion.gov.ua

www.ulead.org.ua

Видавець: ФОП Наталуха А.С.
Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців серія
СМв № 034 від 28.04.09, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України.

Друк: ФОП Барабанцева С.Г.

Наклад 1000 прим. Підписано до друку 15.01.2018р.

Ця публікація підготовлена за підтримки Європейського Союзу та його країн-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не може жодним чином сприйматися як такий, що відображає погляди Програми "U-LEAD з Європою", Європейського Союзу та його країн-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

За підтримки Програми "U-LEAD з Європою"

